

Voortoets

Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Hoogezand-Sappemeer

Gemeente Hoogezand-Sappemeer

10 juni 2009

Rapport

9V1271

ROYAL HASKONING

thinking in
all dimensions

A COMPANY OF

ROYAL HASKONING

HASKONING NEDERLAND B.V.
MILIEU

Chopinlaan 12
Postbus 8064
9702 KB Groningen
+31 (0)50 521 42 14 Telefoon
+31 (0)50 526 14 53 Fax
info@groningen.royalhaskoning.com E-mail
www.royalhaskoning.com Internet
Arnhem 09122561 KvK

Documenttitel Voortoets
Bestemmingsplan Buitengebied
gemeente Hoogezand-Sappemeer

Status Rapport
Datum 10 juni 2009

Projectnummer 9V1271
Opdrachtgever Gemeente Hoogezand-Sappemeer
Referentie 9V1271/R00002/ESCH/Gron

Auteur(s) ing. E.J. (Eelke) Schoppers
dr. L.L.J. (Lies) van Nieuwerburgh
Collegiale toets dr. L.L.J. (Lies) van Nieuwerburgh
drs. J.H. (Jan) van Grootheest
Vrijgegeven door dr. A.J.M. (Sandra) Bos
Datum/paraaf 10-6-2009

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doelstelling	1
1.3 Leeswijzer	1
2 TOETSINGSKADER	3
2.1 Natuurbeschermingswet 1998	3
2.2 Habitattoets	4
3 NATURA 2000-GEBIED	7
3.1 Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied	7
3.1.1 Gebiedsbeschrijving	7
3.1.2 Kwalificerende habitattypen en soorten	8
3.2 Huidige situatie	8
3.2.1 Niet-broedvogels	9
3.2.2 Broedvogels	9
3.2.3 Grote modderkruiper	9
4 BESCHRIJVING ACTIVITEITEN	11
4.1 Inleiding	11
4.2 Beschrijving activiteiten	11
5 EFFECTBEOORDELING	19
5.1 Verwachte effecten	19
5.1.1 Aanlegfase	19
5.1.2 Gebruiksfase	20
5.2 Ruimtelijke ontwikkelingen	21
5.2.1 Aanleg jachthaven, 30 ligplaatsen, Dorpsstraat, Kiel-Windeweer (wijzigingsbevoegdheid).	22
5.2.2 Uitbreiding agrarische bedrijven (wijzigingsbevoegdheid)	23
5.2.3 Oprichting woningen en bedrijfswoningen	25
5.2.4 Ontwikkelingsmogelijkheden niet-agrarische bedrijvigheid binnen bestemming agrarische doeleinden (vrijstellingsbevoegdheid en wijzigingsbevoegdheid).	28
5.2.5 Ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden.	29
5.2.6 Ontwikkelingsmogelijkheden bedrijfsdoeleinden.	31
5.2.7 Uitbreiding van intensieve veehouderijen (geen uitbreiding van aantal dieren).	33
5.2.8 Ontwikkelingsmogelijkheden in Natura 2000-gebied	34
5.2.9 Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve doeleinden	35
5.3 Samenvatting effectbeoordeling	36

6	CUMULATIEVE EFFECTEN	41
7	MITIGERENDE MAATREGELEN	43
8	CONCLUSIE	45
9	LITERATUURLIJST	47

BIJLAGEN

1. Instandhoudingsdoelstellingen Zuidlaardermeergebied
2. Beschrijving van de soorten van de Vogelrichtlijn

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Hoogezand-Sappemeer is bezig met maken van het bestemmingsplan 'Buitengebied'. Vanuit de Natuurbeschermingswet 1998, worden eisen gesteld aan ingrepen in het landschap. Eventuele effecten op beschermde gebieden dienen onderzocht te worden, zo ook bij het maken van een bestemmingsplan. Indien een negatief effect op gebieden optreedt, en deze niet door het treffen van mitigerende maatregelen ongedaan gemaakt kunnen worden, dient voor de uiteindelijke ingreep (de bouwfase) een ontheffing of vergunning te worden aangevraagd bij het betreffende bevoegde gezag (Ministerie van LNV of de provincie Groningen). In het kader van een bestemmingsplan of een wijziging van een bestemmingsplan kan geen ontheffing of vergunning worden verleend. Er moet in deze fase van de planvorming echter al wel rekening worden gehouden met eventuele effecten in de uitvoeringsfase. De uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan dient te worden aangetoond.

Een deel van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied maakt onderdeel uit van het bestemmingsplan Buitengebied. In het kader van de Natuurbeschermingswet moet daarom worden onderzocht of de ontwikkelingen en activiteiten, die mogelijk worden gemaakt binnen het bestemmingsplan, mogelijk significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelen van dit gebied.

1.2 Doelstelling

Doelstelling van dit onderzoek is het uitvoeren van een voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet. In deze voortoets wordt bepaald of er een kans is op significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied en dus of een Passende Beoordeling noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk wordt nader ingegaan op het juridische kader van de toetsing (hoofdstuk 2). Het plangebied en het Natura 2000-gebied worden beschreven in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de activiteiten en hoofdstuk 5 geeft de mogelijke effecten hiervan op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden. De cumulatieve effecten worden gegeven in hoofdstuk 6, de mitigerende maatregelen in hoofdstuk 7 en de conclusie in hoofdstuk 8.

2 TOETSINGSKADER

Ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen onder andere aan vigerende natuurwetgeving te worden getoetst. De natuurwetgeving in Nederland kent twee sporen; de soortbescherming (Flora- en Faunawet) en de gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet).

Dit onderzoek focust op de gebiedsbescherming in het kader van de Natuurbeschermingswet (hierna Nb-wet). Het Zuidlaardermeergebied maakt deel uit van het Natura 2000-netwerk. Het gebied is nog niet definitief als Natura 2000-gebied aangewezen maar deze aanwijzing is momenteel in procedure. Tevens is het Natura 2000-beheerplanproces voor dit gebied opgestart. De toetsing vindt plaats aan de per 1 oktober 2005 aangepaste Natuurbeschermingswet 1998.

In deze rapportage wordt getoetst aan de Natuurbeschermingswet. Indien uit deze voortoets blijkt dat er mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer optreden als gevolg van activiteiten zoals beschreven in het bestemmingsplan, is een Passende Beoordeling noodzakelijk. Deze activiteiten moeten worden opgenomen in een plan-MER.

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Deze wet is een wijziging op de eerdere Natuurbeschermingswet waardoor ook internationale verplichtingen uit Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en diverse verdragen in de nationale regelgeving zijn verankerd. De Speciale Beschermingszones die in het kader van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn zijn vastgesteld, worden ook wel Natura 2000-gebieden genoemd.

Voor kwetsbare soorten en habitattypen zijn Natura 2000-gebieden aangewezen. Deze bescherming is specifiek; dat wil zeggen als een gebied voor bepaalde broedende vogelsoorten is aangewezen, bijvoorbeeld voor de Roerdomp, genieten niet broedende individuen van deze soort in principe geen directe bescherming op grond van de Natuurbeschermingswet.

De nieuwe Natuurbeschermingswet bepaalt dat voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld, waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Deze beschrijven per soort en/of habitatype wat de doelen zijn om de natuurwaarden in een 'gunstige staat van instandhouding' te brengen en/of te behouden.

Op dit moment is er sprake van een overgangssituatie met betrekking tot de bescherming van de Habitatrichtlijngebieden. De gebieden zijn gedeeltelijk aangemeld maar nog niet aangewezen. De aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden is al definitief. Voor het Zuidlaardermeergebied geldt het regime conform artikel 6 van de Vogel- en Habitatrichtlijn zoals het in de Natuurbeschermingswet 1998 is geïmplementeerd. Dit artikel verplicht de lidstaten positieve en proactieve instandhoudingmaatregelen en maatregelen ter voorkoming van kwaliteitsverlies en verstoring van soorten te treffen.

Artikel 6 bevat waarborgen met betrekking tot plannen en projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor de richtlijngebieden.

Op basis van het voorzorgsbeginsel (artikel 19d en 19f) dient er een procedure te worden gevolgd om te toetsen of de plannen of projecten de kwaliteit van de habitat van de soorten in een Vogelrichtlijngebied kunnen verslechteren of ertoe kunnen leiden dat er storende factoren met significante gevolgen voor de soorten optreden.

Om schade aan de natuurwaarden, waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten, bepaalde activiteiten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Dit geldt niet alleen voor activiteiten binnen het beschermde gebied. Ook activiteiten die in de omgeving van een beschermd gebied plaatsvinden, kunnen een negatieve invloed hebben op het beschermde gebied. Er is dan sprake van externe werking.

2.2 Habitattoets

Van nieuwe activiteiten in de vorm van plannen en/of projecten die in of rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet getoetst worden of deze mogelijk negatieve effecten hebben op de soorten en/of habitattypen en daarmee ingaan tegen de Instandhoudingsdoelen. De habitattoets stelt vast of, en zo ja onder welke voorwaarden, een menselijke activiteit in en rondom een Natura 2000-gebied kan worden toegelaten. Meer concreet heeft de habitattoets de volgende twee beoogde doelen:

- Zekerheid bieden dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast.
- Zekerheid bieden dat een verslechtering van de kwaliteit van natuurlijke habitats en habitats van soorten, dan wel verstoring van soorten, niet optreedt.

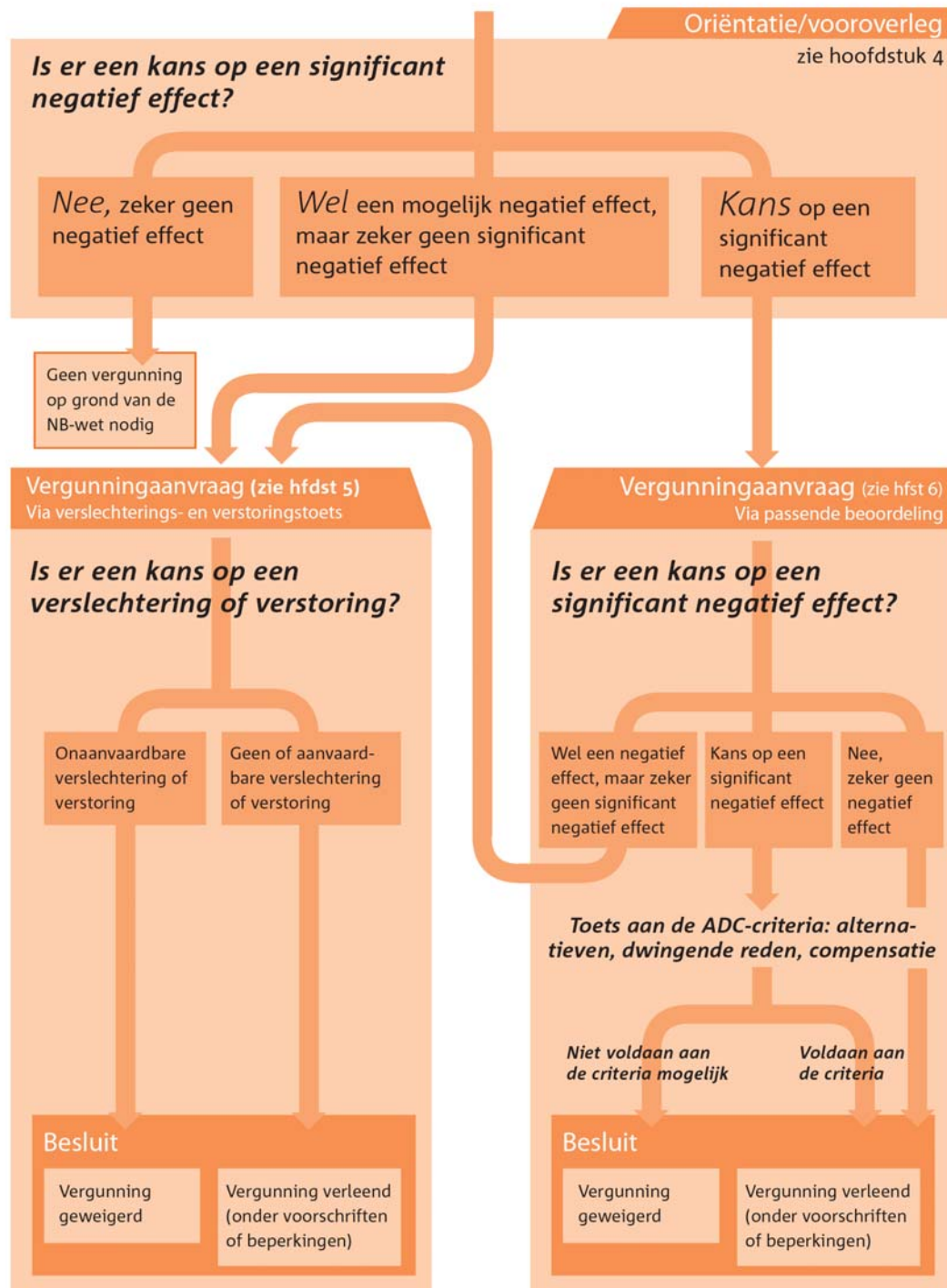
De habitattoets bestaat uit een drietal onderdelen:

- Oriëntatiefase en vooroverleg.
- Vergunningverlening via een Passende Beoordeling en toetsing aan de ADC-criteria (alternatieven, dwingende reden, compensatie).
- Vergunningverlening via een Verslechterings- en Verstoringstoets.

In figuur 2.1 zijn deze fases in hun onderlinge samenhang weergegeven.

De habitattoets bevindt zich op dit moment in de eerste fase: de oriëntatiefase. In deze eerste stap wordt de vraag beantwoord of de voorgenomen activiteit mogelijk negatieve effecten heeft op de beschermde natuurwaarden. Indien negatieve effecten zijn uit te sluiten, is de habitattoets voltooid en kan het project of plan worden voortgezet. Wanneer negatieve effecten niet zijn uit te sluiten, is voor de voortgang van het project een vergunning noodzakelijk. Bij de vergunningaanvraag moet nagegaan worden of de effecten al dan niet van significant negatieve betekenis zijn voor de gunstige staat van instandhouding van de populaties in het beschermde gebied.

Figuur 2.1 Schematische weergaven van de onderdelen van de habitattoets
(bron: Ministerie van LNV)

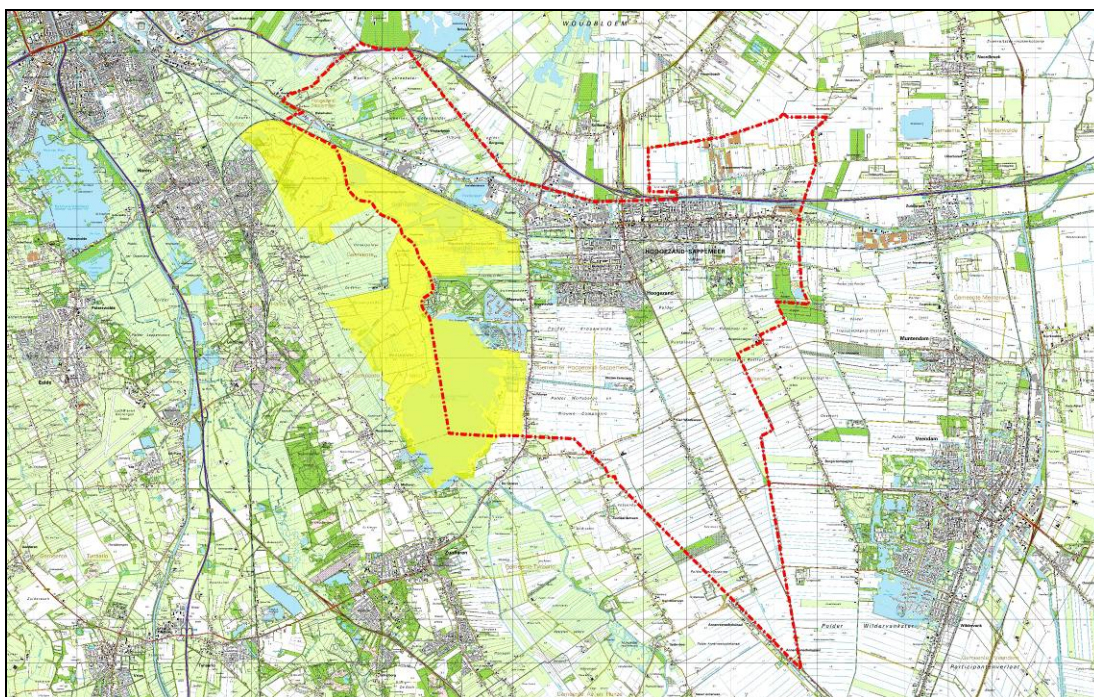
3 NATURA 2000-GEBIED

3.1 Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied

3.1.1 Gebiedsbeschrijving

In de omgeving van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied. Het gebied is op 24 maart 2000 aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Het gebied heeft een oppervlakte van 2.096 hectare, waarvan ongeveer 1.500 hectare landoppervlak [Nienhuis, 2005]. Het Zuidlaardermeergebied ligt in de provincies Groningen en Drenthe en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Haren en Tynaarlo (figuur 3.1).

Figuur 3.1 De gemeentegrens (rode lijn) en Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied (geel)

Het gebied bestaat uit het ondiepe en natuurlijke Zuidlaardermeer met zijn omringende oeverlanden en een deel van de polders ten noorden en noordwesten van het meer met vochtige graslanden en petgatencomplexen, waarin ook een deel van het Foxholstermeer en het Drentse Diep zijn gelegen. Grote delen van het Natura 2000-gebied (circa 58%) zijn in eigendom en beheer van Stichting het Groninger Landschap.

Het open landschap rond het Zuidlaardermeer wordt bepaald door de Hondsrug in het westen en de rand van de Veenkoloniën in het oosten. In de richting van de flank van de Hondsrug verdicht het landschap zich enigszins door de moerasbosontwikkeling op de verlande petgaten en de houtwallen in de nabijheid van boerderijen. Ten zuidoosten van Noordlaren zijn de oeverlanden van het meer grotendeels bebost geraakt met elzen. De oostkant van het meer is vrijwel boomloos; de beplantingen liggen in de noordoosthoek van het meer, waar watersport- en recreatiecentra zijn gelegen.

Het Zuidlaardermeer wordt door verschillende vogelsoorten, waaronder Kleine zwaan, Kolgans en Smient, gebruikt als overwinteringsgebied, foerageergebied en rustplaats. Daarnaast heeft het gebied een functie als broedgebied voor rietvogels. [Royal Haskoning, 2009]

3.1.2 Kwalificerende habitattypen en soorten

De aanmelding en aanwijzing van het Zuidlaardermeergebied als Natura 2000-gebied is gebaseerd op het voorkomen van een aantal kwalificerende soorten van de Habitatrichtlijn respectievelijk het voorkomen van een aantal kwalificerende vogelsoorten van de Vogelrichtlijn. In onderstaande tabel staan de habitatrichtlijn- en vogelrichtlijnsoorten die tot aanwijzing hebben geleid en de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel 3.1 Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten en bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen (Ministerie van LNV).

		SVI Landelijk	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Broedvogels							
A021	Roerdomp	--	=	=			5
A119	Porseleinhoen	--	>	>			20
A295	Rietzanger	-	=	=			200
Niet-broedvogels							
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		4	
A041	Kolgans	+	=	=		630 foer/ 10100 slaap	
A050	Smient	+	=	=		2700	
Complementaire habitatrichtlijnsoort							
H1145	Grote modderkruiper	-	>	>	>		

SVI landelijk = Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig).

Foer = vogels in foerageergebieden en slaap = vogels die gebied als slaapplek gebruiken.

= Behoudsdoelstelling, > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

3.2 Huidige situatie

In deze paragraaf wordt beschreven waar en in welke aantallen de niet-broedvogels, broedvogels en habitatrichtlijnsoort in en rond het Zuidlaardermeergebied voorkomen. De beschrijvingen zijn afkomstig van de Passende Beoordeling Plan-MER Structuurvisie Hoogezand-Sappemeer [Royal Haskoning, 2009] en de Vissenatlas Groningen-Drenthe [Brouwer et al., 2008].

3.2.1 Niet-broedvogels

De Kleine zwaan foerageert vooral op de gras- en akkerlanden van het Hunzedal. Binnen het Natura 2000-gebied maakt de Kleine zwaan vooral gebruik van de graslanden van de Onner- en Oostpolder.

De Kogans foerageert net als de Kleine zwaan op de gras- en akkerlanden van het Hunzedal. Daarnaast foerageert de Kogans voornamelijk op de akkers ten oosten van het Zuidlaardermeer (Polder Kropswolde en Polder Wolfsbargen en Nieuwe Compagnie) en op de graslanden van de Onner- en Oostpolder en de Kropswolderbuitenpolder. Het Zuidlaardermeer wordt door de Kogans als slaapplek gebruikt. De laatste jaren blijven ganzen langer in het gebied (Nienhuis, 2005). Hierdoor verandert het gebruik van de foerageergebieden. Tijdens het lange verblijf raakt de voedselvoorraad op de graslanden in de Onner- en Oostpolder uitgeput, waarna ganzen massaal naar de foerageergebieden ten oosten van het Zuidlaardermeer trekken.

De Smient komt vooral voor in de Koelanden en de graslanden ten zuiden van het Zuidlaardermeer. Het Zuidlaardermeer en het Foxholstermeer worden door de Smient als rustplaats gebruikt.

3.2.2 Broedvogels

De Roerdomp en de Rietzanger broeden in de brede rietkragen (met name in het oosten) van het Zuidlaardermeer; de Rietzanger komt plaatselijk ook elders in het gebied voor (onder andere in verspreide petgaten in Oost- en Onnerpolder). Het Porseleinhoen is vooral aangetroffen in onder water gezette percelen van de Westerbroekstermadepolder.

3.2.3 Grote modderkruiper

Er is weinig bekend over de aanwezigheid en het terreingebruik van de Grote modderkruiper in het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer en in het plangebied. De Grote modderkruiper komt voor in het Zuidlaardermeer. Daarnaast komt de soort in de grote sloot (de Leinewijk) voor die loopt van het Zuidlaardermeer naar het Kielsterdiep.

4 BESCHRIJVING ACTIVITEITEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de activiteiten in het voorontwerp bestemmingplan 'Buitengebied 2006' beschreven die mogelijk effecten hebben op de instandhoudingsdoelen van de het betreffende Natura 2000-gebied. Het gaat hier om activiteiten die niet op voorhand m.e.r.plichtig zijn en waarvan significante effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten. De gebruikte achtergrondinformatie bestaat uit het voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied 2006' [Gemeente Hoogezand-Sappemeer, 2006] en de door de gemeente Hoogezand-Sappemeer aangereikte beschrijving van de functionele ontwikkelingen.

4.2 Beschrijving activiteiten

1. Aanleg jachthaven, 30 ligplaatsen, Dorpsstraat, Kiel-Windeweer (wijzigingsbevoegdheid)	
Locatie	Dorpsstraat Kiel-Windeweer, maximaal 2 hectare.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie Voorschriften Bijlage 3, Voorschrift wijzigingsbevoegdheid recreatiehaven Kiel-Windeweer</i> • Passantenhaven ten behoeve van maximaal 30 pleziervaartuigen. • Staanplaatsen voor kampeermiddelen. - o kampeermiddelen; ▪ bouwhoogte max 3,5 m, ▪ oppervlakte max 35 m². - o bergruimte; ▪ bouwhoogte max 1,5 m, ▪ oppervlakte max 3,5 m². • Zomerhuizen en chalets. - o bouwhoogte max 4 m, - o goothoogte max 2 m, - o oppervlakte max 50 m². • Bijbehorende voorzieningen voor dienstverlening en beheer. - o bouwhoogte max 8,5 m, - o goothoogte max 3,5 m. • Bijbehorende sport-, speel- en recreatievoorzieningen. - o bouwhoogte max 5 m. • Nutsvoorzieningen. - o bouwhoogte max 5 m. • Lichtmasten en dergelijke. - o bouwhoogte max 20 m. • Tuinen, erven, terreinen, groenvoorzieningen en water. • Parkeervoorzieningen, wegen en paden. Voor gebouwen geldt algemeen dat ten hoogste 3% van de locatie mag worden bebouwd. <i>Samengevat: aanleg van een jachthaven van 2 hectare.</i>

2. Uitbreiding agrarische bedrijven (wijzigingsbevoegdheid)	
Locatie	Agrarische bedrijven binnen het bestemmingsplan Buitengebied.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie Voorschriften Artikel 3, Agrarische doeleinden, onderdeel D (en B)</i> Uitbreiding/nieuwbouw buiten de bestaande locatie van een agrarisch bedrijf: • Indien de locatie van een agrarisch bedrijf wordt uitgebreid met maximaal 1 ha, waarbij de grootste lengte van de rechthoekige locatie maximaal 250 m is. • Voor sleufsilo's en de bouw van een mestsilo met een oppervlakte van 750m² en een maximale bouwhoogte van 6 meter voor mestopslag. • Voor niet voor bewoning bestemde bedrijfsgebouwen, met: - o oppervlakte maximaal 150 m²; - o bouwhoogte maximaal 5 m; - o goothoogte maximaal 3 m. • Voor zover noodzakelijk voor het voldoen aan dierenwelzijnseisen. Uitbreiding/nieuwbouw van gebouwen: • Voor bedrijfswoningen een goothoogte van maximaal 6 m. • Voor silo's een maximale hoogte van 25 m. • De bouw van nissenhutten. <i>Samengevat: uitbreiding van agrarische bouwpercelen met maximaal 1 hectare.</i>
3. Oprichting woningen en bedrijfswoningen	
Locatie	<i>Lint- en dorpsontwikkeling: Kiel Windeweer, de Kalkwijk, het Achterdiep, de Noorderbroeksterstraat, de Laveiweg en aan de noordoostkant van Westerbroek.</i> <i>Wijzigingen en vrijstellingen: verspreid in het buitengebied.</i>
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie Voorschriften:</i> • <i>Artikel 7, Lintontwikkeling 1 (Wijzigingsbevoegdheid).</i> • <i>Artikel 8, Lintontwikkeling 2 (Wijzigingsbevoegdheid).</i> • <i>Artikel 9, Lintontwikkeling 3 Uit te werken.</i> • <i>Artikel 10, Dorpsontwikkeling (Wijzigingsbevoegdheid) .</i> • <i>Artikel 3, Agrarische doeleinden, onderdeel I (Wijzigingsbevoegdheid).</i> • <i>Artikel 31, Algemene wijzigingsbevoegdheden.</i> • <i>Artikel 12 bedrijfsdoeleinden oprichten bedrijfswoning na vrijstelling toegestaan.</i> • <i>Artikel 13 horeca wijzigen in wonen en oprichten bedrijfswoning na vrijstelling toegestaan.</i> Lintontwikkeling 1: • Circa 20 woningen in Kiel Windeweer, al dan niet in combinatie met aan huis gebonden beroepen, met bijgebouwen. Lintontwikkeling 2: • Circa 1 woning aan de Kalkwijk en circa 12 woningen aan het Achterdiep en de Noorderbroeksterstraat, al dan niet in combinatie met aan huis gebonden beroepen, met bijgebouwen.

	Lintontwikkeling 3 Uit te werken: • Maximaal 60 woningen aan de Laveiweg, al dan niet in combinatie met aan huis gebonden beroepen, met bijgebouwen. Dorpsontwikkeling • Het eerste plan, circa 30 woningen aan de noordoostkant van Westerbroek, al dan niet in combinatie met aan huis gebonden beroepen met bijgebouwen, gaat waarschijnlijk niet door. Daarvoor in de plaats komt wellicht een multifunctioneel centrum en 22 woningen voor in de plaats in het centrum van Westerbroek of net daarbuiten. De precieze locatie is nog niet bekend. Agrarische doeleinden, onderdeel I: • Agrarische doeleinden kunnen gewijzigd worden in woondoeleinden. Bedrijfsdoeleinden: • Oprichten van een bedrijfswoning kan na vrijstelling worden toegestaan. Horeca: • Horecadoeleinden kunnen gewijzigd worden in woondoeleinden en bedrijfswoningen kunnen na vrijstelling worden toegestaan. Artikel 31, Algemene wijzigingsbevoegdheden: • Woningbouw in vrijkomende bestaande karakteristieke gebouwen, mits bestaande bebouwing niet wordt uitgebreid. • Ter realisering van landgoederen en borgwoningen. Voor deze woningen is geen concreet plan en deze worden in ieder geval niet aan de Woldweg gerealiseerd. Voorlopige lijst karakteristieke panden aan de Woldweg <table border="1"> <tr> <td>Woldweg 70</td><td>Molen de Hoop</td></tr> <tr> <td>Woldweg 115</td><td>Hervormde kerk</td></tr> <tr> <td>Woldweg 157</td><td>Boerderij met schuur</td></tr> <tr> <td>Woldweg 172 bij</td><td>Amerikaanse Windmotor</td></tr> <tr> <td>Woldweg 145, 163, 169, 175, 187, 189, 215, 217, 218, 221, 235, 239</td><td></td></tr> </table> <i>Samengevat: de bouw van woningen verspreid in het buitengebied.</i>	Woldweg 70	Molen de Hoop	Woldweg 115	Hervormde kerk	Woldweg 157	Boerderij met schuur	Woldweg 172 bij	Amerikaanse Windmotor	Woldweg 145, 163, 169, 175, 187, 189, 215, 217, 218, 221, 235, 239	
Woldweg 70	Molen de Hoop										
Woldweg 115	Hervormde kerk										
Woldweg 157	Boerderij met schuur										
Woldweg 172 bij	Amerikaanse Windmotor										
Woldweg 145, 163, 169, 175, 187, 189, 215, 217, 218, 221, 235, 239											

4. Ontwikkelingsmogelijkheden niet-agrarische bedrijvigheid binnen bestemming agrarische doeleinden (vrijstellingsbevoegdheid en wijzigingsbevoegdheid)	
Locatie	Agrarische bedrijven binnen het bestemmingsplan Buitengebied, binnen het bouwperceel.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie voorschriften Artikel 3, Agrarische doeleinden onderdeel G en I (en B).</i> Het gebruik van bestaande agrarische bedrijfsbebouwing voor: • Een niet-agrarische neventak voor bedrijven zoals opgenomen onder categorie 1 en 2 van de Staat van Bedrijfsactiviteiten (voorschriften bijlage 1). • Agrarisch verzorgende bedrijvigheid. • Detailhandel tot maximaal 120 m² van eigen geproduceerde producten. • Voor maatschappelijke voorzieningen. Het gebruik van gronden en van bestaande agrarische bedrijfsbebouwing voor: • Recreatieve doeleinden. • Horecadoeleinden. Het gebruik van de gronden voor het exploiteren van een minicamping als neventak bij de hoofdfunctie. Het gebruik van de bedrijfswoning anders dan ten dienste van het agrarische bedrijf. Het wijzigen van de agrarische bestemming naar woondoeleinden, alleen in karakteristieke bebouwing. Het wijzigen van agrarische bestemming naar natuurgebied. Het wijzigen van de agrarische bestemming naar bedrijfsdoeleinden: • In de categorieën 1 en 2 van de Staat van Bedrijfsactiviteiten (voorschriften bijlage 2). • Dienstverlenende bedrijven. • Culturele en maatschappelijke instellingen. <i>Samengevat: ontwikkeling van bedrijvigheid vergelijkbaar met de categorieën 1 en 2 van de Staat van Bedrijfsactiviteiten binnen de bouwpercelen van agrarische bestemmingen.</i>

5. Ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden	
Locatie	Rijksweg West (3 keer). Woldweg (2 keer). Kiel-Windeweer (1 keer).
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie voorschriften:</i> • <i>Artikel 13, Horecadoeleinden.</i> • <i>Artikel 31, Algemene wijzigingsbevoegdheden.</i> Artikel 13, Horecadoeleinden: • Nieuwe horecabedrijven in categorie I zijn niet toegestaan. Nieuwe horecabedrijven categorie II en III mogen zich overal vestigen binnen de bestemde horeca. Dus alleen huidige horeca in categorie III kan zich ontwikkelen naar categorie II. Artikel 31, Algemene wijzigingsbevoegdheden: • Horeca wordt mogelijk gemaakt in vrijkomende bestaande bebouwing, mits: - o het betreft behoudenswaardige karakteristieke bebouwing en geen uitbreiding van bestaande bebouwing; - o het betreft bedrijven uit categorie 1 en 2 Bedrijven en Milieuzonering; - o natuurwaarden niet worden verstoord dan wel worden gecompenseerd. <u>Horeca categorie I:</u> Een horecabedrijf, waar meestal in hoofdzaak alcoholische drank wordt verstrekt, en waarvan de exploitatie doorgaans overlast voor het leefklimaat kan veroorzaken en een grote druk op de openbare orde met zich mee brengt, zoals cafés, bars, discotheken, dancings, nachtclubs, waaronder begrepen prostitutiebedrijven en erotisch getinte horeca. <u>Horeca categorie II:</u> Een horecabedrijf, waar in hoofdzaak maaltijden worden verstrekt en waar doorgaans geen overlast voor het leefklimaat ontstaat, zoals restaurants, hotels en pensions. <u>Horeca categorie III:</u> Een horecabedrijf, dat vooral is gericht op het <u>overdag</u> verstrekken van in hoofdzaak alcoholvrije dranken en eenvoudige etenswaren aan met name bezoekers van overige voorzieningen, zoals ijssalons, croissanterieën, lunchrooms, snackbars, cafetaria's en naar de aard en openingstijden daarmee gelijk te stellen horecabedrijven. <i>Samengevat: ontwikkeling van bestaande horeca categorie III naar horeca categorie II en ontwikkeling van horeca in karakteristieke bebouwing volgens categorie 1 en 2 Bedrijven en Milieuzonering.</i>

6. Ontwikkelingsmogelijkheden bedrijfsdoeleinden	
Locatie	Locaties voor bedrijfsdoeleinden, verspreid in het plangebied. Overige locaties.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie voorschriften:</i> • <i>Artikel 13, Bedrijfsdoeleinden.</i> • <i>Artikel 31, Algemene wijzigingsbevoegdheid.</i> Artikel 13, Bedrijfsdoeleinden: • Binnen de dorpsgebieden op gronden met de bestemming Bedrijfsdoeleinden zijn bedrijven in de milieucategorie 1 (Staat van Bedrijfsactiviteiten) toegestaan. • Buiten de dorpsgebieden kunnen op gronden met de bestemming Bedrijfsdoeleinden milieucategorie 1 en 2 (Staat van Bedrijfsactiviteiten) bedrijven worden toegestaan. Bij vrijstelling kan worden meegewerkt aan het toelaten van bedrijven in een hogere categorie dan ter plaatse in de staat van bedrijfsactiviteiten toegestaan of bedrijven die niet in de Staat van Bedrijfsactiviteiten worden genoemd. Alleen als de milieueffecten zijn gelijk te stellen aan die van de bedrijvigheid in de toegelaten categorie, kan de vrijstelling worden verleend. Op locaties van bestaande bedrijven met een milieucategorie hoger dan 2, is niet een ander bedrijf uit dezelfde (dus hoger dan 2) milieucategorie toegestaan. Dus alleen ontwikkeling van categorie 1 naar categorie 2 (Staat van Bedrijfsactiviteiten) buiten de dorpen is toegestaan. Artikel 31, Algemene wijzigingsbevoegdheid (onderdeel A): • Binnen de dorpsgebieden kan zich in alle bestemmingen kleinschalige bedrijvigheid in de milieucategorie 1 (Staat van Bedrijfsactiviteiten) vestigen. • Buiten de dorpsgebieden kan zich in alle bestemmingen kleinschalige bedrijvigheid in de milieucategorie 1 en 2 (Staat van Bedrijfsactiviteiten) vestigen. • Bedrijvigheid wordt mogelijk gemaakt in vrijkomende bestaande bebouwing, mits: - o het betreft behoudenswaardige karakteristieke bebouwing en geen uitbreiding van bestaande bebouwing; - o het betreft bedrijven uit categorie 1 en 2 Bedrijven en Milieuzonering; - o natuurwaarden niet worden verstoord dan wel worden gecompenseerd. <i>Samengevat: ontwikkeling van bedrijven vergelijkbaar met categorie 1 binnen de dorpen en tot categorie 2 buiten de dorpen (Staat van Bedrijfsactiviteiten).</i>

7. Uitbreiding van intensieve veehouderijen (geen uitbreiding van aantal dieren)	
Locatie	Intensieve Veehouderijen binnen het bestemmingsplan Buitengebied. Adres: • Kalkwijk 92* (niet meer inwerking, vergunning is nog niet ingetrokken). • Nieuwe Compagnie 1a. • Tripscompagnie 16. • Vossenburg 1. • Woldweg 175 a (nog niet inwerking, vergunning 16 – 05 – 06) . • Woldweg 48a. • Achterdiep NZ 48. • Borgercompagnie 42. • Dorpsstraat 186* (niet meer inwerking, vergunning nog niet ingetrokken). • Sluisweg 60. • Sluisweg 5.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie Voorschriften Artikel 3, Agrarische doeleinden, onderdeel D (en B).</i> Uitbreiding/nieuwbouw buiten de bestaande locatie van een intensieve veehouderij: • Voor zover noodzakelijk voor het voldoen aan dierenwelzijnseisen. <i>Samengevat: grotere schuren voor intensieve veehouderijen, niet meer dieren.</i>
8. Ontwikkelingsmogelijkheden in Natura 2000-gebied	
Locatie	Natura 2000-gebied.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie Voorschriften Artikel 5, Natuurgebied.</i> Binnen natuurgebieden wordt in ondergeschikte mate ruimte geboden voor recreatieve en educatieve voorzieningen en agrarisch medegebruik. Onder recreatief-medegebruik moet onder meer worden verstaan het gebruik van de fiets- en wandelpaden in het gebied en het medegebruik van oevers en gronden, zonder dat dit in beginsel leidt tot bebouwing. Gebouwen zijn niet toegestaan. Slechts ten behoeve van beheersdoeleinden en voor educatief-recreatieve doeleinden kunnen bij vrijstelling gebouwen van beperkte omvang worden toegestaan. De gebouwen mogen geen afbreuk doen aan de bestemmingsomschrijving. Bestaand gebruik wordt positief bestemd in het bestemmingsplan. In het concept beheerplan Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer wordt een analyse gemaakt van de effecten van (wijziging) bestaand gebruik op de beschermde waarden [Altenburg & Wymenga, 2009]. <i>Samengevat: kleinschalige recreatie zoals fiets- en wandelpaden en enkele kleine gebouwtjes in Natura 2000-gebied.</i>

9. Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve doeleinden	
Locatie	Overall.
Bestemmingsomschrijving	<i>Zie Voorschriften Artikel 30, Algemene vrijstellingsbevoegdheden.</i> De ontwikkeling van kleinschalige recreatieve- en toeristische doeleinden bij bestaande functies (minicampings, theetuinen, galerieën, pensions e.d., verhuur kano's). De ontwikkelingen dienen geen afbreuk te doen aan de hoofdfunctie. Dagrecreatieve voorzieningen voorzover betreft parkeer- en picknickplaatsen, visplaatsen en aanlegplaatsen en daarmee gelijk te stellen kleinschalige voorzieningen in alle bestemmingen. Exploiteren van een minicamping als neventak van de hoofdfunctie. Gebruik van deel van de hoofdbestemming voor kleinschalig detailhandel en toeristisch recreatieve voorzieningen. <i>Samengevat: kleinschalige recreatie in het buitengebied.</i>

5 EFFECTBEOORDELING

In de volgende paragrafen worden de effecten beschreven van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen op de soorten waarvoor het Zuidlaardermeergebied is aangewezen en aangemeld. In paragraaf 5.1 wordt ingegaan op effecten die mogelijk op kunnen treden. In de daaropvolgende paragrafen (5.2.1 t/m 5.2.9) worden per ruimtelijke ontwikkeling de effecten van de aanleg, de aanwezigheid en het gebruik bepaald. In paragraaf 5.3 wordt een samenvattend overzicht gegeven.

5.1 Verwachte effecten

5.1.1 Aanlegfase

Geluid, licht en trillingen

Werkzaamheden in en nabij het Natura 2000-gebied kunnen leiden tot verstoring van kwalificerende soorten door geluid, trilling, licht door de aanwezigheid van mensen en bouwwerkzaamheden. Er is vaak geen duidelijke scheiding te maken tussen verstoring door geluid of beweging. Vaak lopen deze twee aspecten in elkaar over, vooral op kortere afstanden waar geluid en beweging beide een rol kunnen spelen en zo de verstoringreactie kunnen versterken. Geluid en trillingen werken echter vaak wel over grotere afstanden dan verstoring door waarneming.

De toename van verstoring kan in broedgebieden leiden tot het vertrek van broedvogels naar andere locaties, stress en daardoor een verminderd broedsucces. Daarnaast kan een toename van de verstoring leiden tot een verhoogde predatie, doordat de oudervogel voortdurend opvliegt.

In foerageergebieden is rust van belang voor vogels om voldoende voedsel te kunnen verkrijgen. Verstoring tijdens foerageren kan er bijvoorbeeld toe leiden dat vogels niet voldoende reserves opbouwen voor de trek. Ook het vertrek naar een andere, misschien minder geschikte foerageerlocatie, leidt tot energieverlies (en uiteindelijk mogelijk tot sterfte).

Mogelijke effecten als gevolg van verstoring door geluid en licht kunnen onderverdeeld worden in effecten tijdens de aanlegfase en effecten tijdens de gebruiksfase. Verstoring tijdens de aanlegfase heeft betrekking op de werkzaamheden tijdens het bouwrijp maken van de deelgebieden en het bouwen van woningen. Mogelijke effecten zullen bestaan uit een toegenomen verstoring door toegenomen menselijke activiteit, het aan- en afrijden van vrachtwagens, het gebruik van zware machines en menselijke aanwezigheid. Meestal zijn deze effecten tijdelijk.

De effecten tijdens de aanleg hangen sterk samen met het seizoen waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd. Broedvogels zijn gevoelig tijdens het broedseizoen (globaal van half maart tot half augustus) en foeragerende watervogels zijn van oktober tot en met maart in het gebied aanwezig en gevoelig voor verstoringen.

Voor de bepaling van de verstoringafstanden is gebruik gemaakt van de kritische geluidsniveaus voor broedvogels en niet-broedvogels. De verstoring door geluid is als leidend beschouwd, mede omdat de indruk op basis van expert judgement is dat het

gebied dat door geluid beïnvloed wordt, groter is dan het gebied dat beïnvloed wordt door licht en beweging. Voor broedvogels (van open terrein) geldt dat de dichtheid aan broedvogels afneemt vanaf een geluidsniveau van 45 dB(A) en verder afneemt bij een toenemend geluidsniveau. Bij niet-broedvogels ligt deze grens op 51 dB(A). De verstoringssafstand tijdens de aanlegwerkzaamheden is gebaseerd op de meest verstoringssafstand, namelijk het heien. Hiervoor is een verstoringssafstand van 600 meter aangehouden, gebaseerd op de geluidsbelastingen zoals aangegeven in ARCELOR (2005).

Voor watervogels is onderstaande vuistregel voor verstoringssafstanden aangehouden, deze afstanden worden in meerdere studies gebruikt (van der Hut & Bos, 2007; van der Hut et al., 2006):

- 100 meter tot rustige landwegen;
- 100 meter tot bosranden;
- 200 meter tot grotere wegen of landwegen met bebouwing (boerderijen en huizen);
- 100 meter tot vrijstaand gelegen boerderijen en huizen;
- 250 meter tot een woonwijk en verspreide bebouwing.

Verstoring door licht is soortspecifiek. Sommige soorten zullen sterk verlichte gebieden mijden, waardoor beperking van hun leefgebied of barrièrewerking op vaste migratieroutes optreedt. Andere soorten worden aangetrokken door licht, waardoor ze in minder geschikte biotopen terecht komen, waar ze geen voedsel kunnen vinden of zich niet kunnen voortplanten.

5.1.2 Gebruiksfasen

Geluid en licht

Verstoring tijdens de gebruiksfasen kan betrekking hebben op de vestiging van geluid- en licht verstoringssafstanden. Verstoring tijdens de gebruiksfasen heeft betrekking op de toename van de bevolkingsdichtheid in het plangebied, waardoor licht- en geluidsemisies en menselijke aanwezigheid toenemen en een hogere (dag-)recreatiedruk ontstaat. De permanente verstoring in de gebruiksfasen wordt meegenomen onder ruimtebeslag. De algemene effecten van verstoring door geluid en licht worden bij de aanlegfase (5.1.1) besproken.

Ruimtebeslag

Ruimtebeslag kan optreden wanneer werkzaamheden plaatsvinden binnen het Natura 2000-gebied. Als gevolg van ruimtebeslag bestaat de kans dat leefgebieden van soorten aangetast worden. De meeste plannen liggen geheel buiten het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied. Recreatief medegebruik van het Natura 2000-gebied en wijziging van bestaand gebruik kan mogelijk beschermde soorten in het Natura 2000-gebied beïnvloeden [Altenburg & Wymenga, 2009]. Er wordt verwacht dat als gevolg hiervan slechts beperkt ruimtebeslag binnen het beschermde gebied zal worden aangetast. Er treedt echter zeker ruimtebeslag op in de omgeving van het Natura 2000-gebied, onder andere in het ganzenfoerageergebied, waardoor leefgebied van kwalificerende vogelsoorten die foerageren buiten het Natura 2000-gebied mogelijk wordt aangetast. Hierdoor moeten vogels mogelijk uitwijken naar andere, misschien minder geschikte foerageergebieden, en kunnen hierdoor effecten op de instandhoudingsdoelen optreden.

Recreatie

De recreatiedruk leidt mogelijk tot verstoring van de kwalificerende vogelsoorten in het Natura 2000-gebied. Uit onderzoek is gebleken dat dagrecreatie voornamelijk plaatsvindt in natuurgebieden binnen een straal van 2 kilometer rond de woning (Henkens et al., 2005).

Verkeersintensiteit

Een hogere verkeersintensiteit gaat gepaard met een verhoging van de geluidsintensiteit, lichtemissies en verkeersbewegingen. Dit kan leiden tot verstoring van de in en rond het gebied aanwezige soorten.

Stikstofdepositie

Tot slot kan er extra uitstoot van ammoniak (NH₃) plaatsvinden wat vervolgens tot een vermisting en verzuring leidt.

5.2 Ruimtelijke ontwikkelingen

In de onderstaande tabel is individueel weergegeven welke effecten mogelijk gepaard met de voorgenomen plannen zoals omschreven in hoofdstuk 4. In de daaropvolgende paragrafen worden per ruimtelijke ontwikkeling de effecten besproken.

Tabel 5.1 Voorgenomen plannen en mogelijke effecten

Voorgenomen plannen	Aanlegfase		Gebruikersfase					
	Geluid/ trillingen	Licht	Geluid	licht	Ruimtebeslag	Recreatie	Stikstofdepositie	Verkeersintensiteit
1. Aanleg jachthaven, 30 ligplaatsen, Dorpsstraat, Kiel-Windeweer (wijzigingsbevoegdheid).	x	x	x	x	x	x		
2. Uitbreiding agrarische bedrijven (wijzigingsbevoegdheid).	x	x	x	x	x		x	
3. Oprichting woningen en bedrijfswoningen.	x	x	x	x	x	x		x
4. Ontwikkelingsmogelijkheden niet-agrarische bedrijvigheid binnen bestemming agrarische doeleinden (vrijstellingsbevoegdheid en wijzigingsbevoegdheid).	x	x	x	x	x	x		x
5. Ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden.	x	x	x	x	x			x
6. Ontwikkelingsmogelijkheden bedrijfsdoeleinden.	x	x	x	x	x			x
7. Uitbreiding van intensieve veehouderijen (geen uitbreiding van aantal dieren).	x	x	x	x	x			
8. Ontwikkelingsmogelijkheden in Natura 2000-gebied.	x	x	x	x	x	x		
9. Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve doeleinden.	x	x	x	x	x	x		

5.2.1 Aanleg jachthaven, 30 ligplaatsen, Dorpsstraat, Kiel-Windeweer (wijzigingsbevoegdheid).

Aanlegfase

De geplande jachthaven ligt op meer dan zeven kilometer van het Natura 2000-gebied zodat activiteiten tijdens de aanlegfase niet merkbaar zijn in het Natura 2000-gebied. Er worden dan ook geen effecten op de broedvogels Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger verwacht in het Natura 2000-gebied.

Er zijn geen concrete gegevens over het voorkomen van Kolganzen, Smienten en Kleine zwanen in de omgeving van de geplande jachthaven [Royal Haskoning, 2009]. Gezien de bestaande verstoringen als gevolg van de bebouwing grenzend aan het gebied waar de jachthaven is gepland, is het gebied minder geschikt als foerageergebied. Mogelijk komen soorten als Kleine zwaan en Smient in zeer lage aantallen voor. De effecten van werkzaamheden tijdens de aanlegfase op Smient en Kleine zwaan zullen dan ook marginaal zijn. Daarnaast hebben de aanlegwerkzaamheden mogelijk een verstoringseffect op de Kolgans, afhankelijk van het seizoen waarin de werkzaamheden plaatsvinden. De Kolganzen zullen zich vermoedelijk naar een andere locatie verplaatsen. Het gebied waar de jachthaven gepland is, betreft in verhouding met het gehele omliggende foerageergebied een klein gebied (2 hectare). Daarnaast is dit gebied, zoals eerder beschreven, naast bebouwing gelegen waardoor de Kolgans er mogelijk minder gebruik van zal maken. Naar verwachting hebben de effecten tijdens de aanlegfase een minimaal effect op de populatieomvang van deze soort.

In bovenstaande situatie is ervan uitgegaan dat er niet geheid wordt. Wanneer dit wel plaats zal vinden worden zal de verstoring groter zijn. Om kansen op geluidsverstoring te verminderen zullen in dat geval mitigerende maatregelen nodig zijn, welke worden beschreven in Hoofdstuk 7. Wanneer deze zullen worden nageleefd zullen naar verwachting tijdens de aanlegfase geen significant negatieve effecten van geluid optreden. Daarnaast wordt er ten aanzien van lichtverstoring van uit gegaan dat de activiteiten tijdens de aanlegwerkzaamheden overdag plaats zullen vinden. Hierdoor zullen effecten van licht verwaarloosbaar zijn.

Het voorkomen van de Grote modderkruiper kan niet worden uitgesloten. De soort komt namelijk voor in het kanaal tussen het Zuidlaardermeer en het Kielsterdiep en beweegt zich mogelijk tussen deze wateren. De soort kan mogelijk verstoord worden door de aanlegwerkzaamheden. Door tijdens de aanlegfase rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van Grote modderkruipers en deze voor aanvang van werkzaamheden aan watergangen weg te vangen en elders uit te zetten, kunnen negatieve effecten op populatieniveau volledig worden uitgesloten. Dit is van toepassing voor sloten die direct in verbinding staan met het Zuidlaardermeer.

Gebruiksfase

De effecten van geluid zullen tijdens de Gebruiksfase ten opzichte van de aanlegfase in mindere mate aanwezig zijn. Zoals bij de effectbeschrijving tijdens de aanlegfase is vermeld, zal deze toename geen effect hebben. Daarnaast komt het gebied waar de jachthaven is gepland naast bestaande bebouwing te liggen. Licht- en geluidemissie zijn hier al aanwezig.

Naar verwachting zal de geluid en licht- en geluidemissie niet dermate groter worden dan de emissies van de geplande jachthaven, het bestaande achtergrondgeluid en licht van het bebouwd gebied zo zal overtreffen waardoor er negatieve effecten optreden. De effecten van geluid en licht zullen dan ook beperkt zijn.

Daarnaast kan ruimtebeslag optreden. Er vindt geen ruimtebeslag in het Natura 2000-gebied plaats waardoor effecten op broedvogels uit te sluiten zijn. Wel zal er door ruimtebeslag foerageergebied voor de niet-broedvogels verloren gaan. Zoals bij de Gebruiksfase is beschreven, is het gebied naar alle waarschijnlijkheid niet van groot belang voor Kogans, Smient en Kleine zwaan zodat effecten van ruimtebeslag op de populatieomvang van deze soorten marginaal zullen zijn.

Als gevolg van de ontwikkeling van de jachthaven zal de recreatievaart op het Kielsterdiep toenemen. Gezien de beperkte toename aan recreatievaart zal het effect op de waterkwaliteit naar verwachting minimaal zijn.

Mogelijk heeft een toename in de waterrecreatie wel effect op de functie van het Zuidlaardermeer als foerageergebied en als slaapplek. In de Passende Beoordeling Plan-MER Structuurvisie Hoogezand-Sappemeer 2009 [Royal Haskoning, 2009] is beschreven dat het aantal ligplaatsen 935 is. Volgens Noorderbreedte [nr. 1 1998] bedraagt het aantal ligplaatsen in het Zuidlaardermeer zelfs 2499. In vergelijking met de toename van 30 ligplaatsen is de verwachte toename van het aantal ligplaatsen vrij beperkt en zullen effecten verwaarloosbaar en zeker niet significant negatief zijn. Hierbij wordt uitgegaan dat kitesurfen en snelle watersport geen consequenties zijn van de uitbreiding. In het concept beheerplan [Altenburg & Wymenga, 2009] blijkt dat voor deze activiteiten (significant) negatieve effecten te verwachten zijn voor de instandhoudingsdoelen van het Zuidlaardermeergebied. Daarom worden deze activiteiten verboden of is een vergunningsplicht aan de orde.

Conclusie

Ten aanzien van de aanleg van de jachthaven zijn significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied uit te sluiten, mits de mitigerende maatregelen in acht worden genomen. Deze worden beschreven in hoofdstuk 7.

5.2.2 Uitbreiding agrarische bedrijven (wijzigingsbevoegdheid)

Aanlegfase

De uitbreiding van een agrarisch bedrijf zal mogelijk o.a. gepaard gaan met verstoring door geluid, beweging, licht en trillingen. De verstoringssafstand tijdens de aanlegwerkzaamheden is gebaseerd op de meest verstoringende activiteit, namelijk het heien. Hiervoor is een verstoringssafstand van 600 meter aangehouden, gebaseerd op de geluidsbelastingen zoals aangegeven in ARCELOR, 2005. Wanneer agrarische bedrijven die op minder dan 600 meter van het Natura 2000-gebied zijn gelegen, gaan uitbreiden richting het Natura 2000-gebied zullen mogelijk effecten op de aanwezige broed- en niet-broedvogels optreden. Ten aanzien van lichtverstoring wordt er vanuit gegaan dat de activiteiten tijdens de aanlegwerkzaamheden overdag plaats zullen vinden. Hierdoor zullen effecten van verstoring door licht verwaarloosbaar zijn.

Wanneer de uitbreiding op meer dan 600 meter van het Natura 2000-gebied plaatsvindt zullen naar alle waarschijnlijkheid effecten op Rietzanger, Porseleinhoen en Roerdomp tijdelijk en beperkt zijn. Afhankelijk van de locatie van het agrarisch bedrijf kunnen er wel effecten op Kleine zwaan, Smient en Kolgans optreden. Uitbreidingen van bedrijven die dicht bij het Natura 2000-gebied en/of de foerageergebieden van de beschermde ganzen kunnen mogelijk effect hebben op de instandhoudingsdoelen van de beschermde soorten. Dit effect is ook afhankelijk van het seizoen waarin de werkzaamheden plaatsvinden. Smient en Kleine zwaan foerageren voor het overgrote deel in het aangewezen Natura 2000-gebied en andere gebieden buiten het bestemde buitengebied gebied als het Hunzedal. Maar ook locaties binnen het bestemde buitengebied worden gebruikt, alleen in mindere mate.

De agrarische bedrijven liggen over het gehele bestemde gebied waardoor van te voren niet uitgesloten kan worden dat er effecten op Smient en Kleine zwaan optreden. Hierbij wordt uitgegaan van een worst-case waarbij aangenomen wordt dat alle ontwikkelingen worden verwezenlijkt en dat hierdoor extra verstoring optreedt (door toename aan verkeer, aanwezigheid, etc.). De kans dat dit zich zal voordoen is zeer onwaarschijnlijk.

Op basis van expert judgement kunnen voor individuele uitbreidingen van agrarische bedrijven significant negatieve effecten uitgesloten worden. Bij een worst-case kunne significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten, mits mitigerende maatregelen worden getroffen.

Effecten op Kolganzen zijn meer waarschijnlijk, afhankelijk van het seizoen waarin de werkzaamheden plaatsvinden. Dit komt doordat de Kolgans in grote aantallen in het buitengebied foerageert. Door de verspreiding van de agrarische bedrijven over het gehele bestemde gebied geldt eveneens voor de Kolgans dat niet van te voren bepaald kan worden of er effecten optreden. Ditzelfde geldt ook voor Grote modderkruiper. In sloten die in verbinding staan met het Zuidlaardermeer kunnen Grote modderkruipers voorkomen. Door uitbreidingen van agrarische bedrijven kunnen deze sloten verdwijnen waardoor mogelijk Grote modderkruipers gedood of verstoord kunnen worden. Door tijdens de aanlegfase rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van Grote modderkruipers en deze voor aanvang van werkzaamheden aan watergangen weg te vangen en elders uit te zetten (mitigatie), kunnen negatieve effecten op populatieniveau voorkomen worden.

Gebruiksfase

De toename van geluid zal gezien de huidige situatie tijdens de Gebruiksfase naar verwachting beperkt zijn. Er wordt vanuit gegaan dat in de uitbreidingen geen grote geluidsverstorende objecten worden geplaatst. Wel biedt het bestemmingsplan mogelijkheden voor het uitbreiden van bestaande kassen. Kassen kunnen zorgen voor grote lichtuitstoot en kunnen daardoor negatieve effecten op de broedvogels (afhankelijk van de afstand tot het Natura 2000-gebied) en niet-broedvogels veroorzaken. Wanneer er geen kassen worden geplaatst maar een andere soort uitbreiding plaatsvindt, zullen de effecten van licht beperkt zijn. De effecten van licht kunnen gemitigeerd worden (zie hoofdstuk 7: mitigatie)

Er vindt geen ruimtebeslag in het Natura 2000-gebied plaats waardoor effecten op broedvogels ten aanzien van dit punt uit te sluiten zijn. Waarschijnlijk vindt er wel

ruimtebeslag op Smient, Kolgans en Kleine zwaan plaats. In een worst-case scenario zal als gevolg van het ruimtebeslag 50 tot 100 hectare foerageergebied verdwijnen. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat elk bedrijf 1 hectare uitbreidt. Dit is niet waarschijnlijk (worst-case) want niet alle agrarische bedrijven zullen daadwerkelijk één hectare uitbreiden. Daarnaast hoeft de afname aan foerageergebied niet één op één te leiden tot een afname van de Kolgans, Smient en Kleine zwaan, mogelijk neemt de dichtheid in de overgebleven foerageergebieden toe. De agrarische bedrijven liggen over het gehele bestemde gebied waardoor van te voren niet uitgesloten kan worden dat er effecten op Smient, Kolgans en Kleine zwaan optreden. Dit is locatie afhankelijk. Wanneer de uitbreidingslocaties in de nabijheid van een foerageergebied liggen, is het effect mogelijk groter.

In sloten die in verbinding staan met het Zuidlaardermeer kunnen Grote modderkruipers voorkomen. Het ruimtebeslag zal geen negatieve effecten hebben op de Grote modderkruiper, indien tijdens de aanlegfase rekening is gehouden met de mogelijke aanwezigheid en mitigerende maatregelen zijn genomen.

Tot slot kunnen uitbreidingen gepaard gaan met extra uitstoot van ammoniak (NH_3) wat vervolgens tot een grotere vermisting en verzuring leidt. De extra uitstoot is afhankelijk van de soort uitbreiding. Bij een kleine uitbreiding met bijvoorbeeld enkele koeien zal het effect beperkt zijn. Bij een grote uitbreiding kan er verzuring of vermisting optreden. Door verzuring en vermisting kunnen habitats van soorten verdwijnen zodat effecten op de broedvogels niet-broedvogels en Grote modderkruiper kunnen optreden.

Conclusie

Het is niet uit te sluiten dat uitbreidingen van agrarisch bedrijven negatieve effecten op broedvogels, niet-broedvogels en Grote modderkruiper met zich mee brengen. Afhankelijk van de locatie, tijdstip en het type uitbreiding kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden. Het is te verwachten dat bedrijven die verder van het Natura 2000-gebied en de foerageergebieden gelegen zijn minder/geen effecten op de beschermde natuurwaarden zullen veroorzaken. Mitigerende maatregelen kunnen toegepast worden om kansen op significante negatieve effecten te beperken. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7.

Op basis van expert judgement kunnen voor individuele uitbreidingen van agrarische bedrijven significant negatieve effecten uitgesloten worden. Bij een worst-case, waarbij aangenomen wordt dat alle ontwikkelingen worden verwezenlijkt en dat hierdoor extra verstoring optreedt (door toename aan verkeer, aanwezigheid, etc.) kunnen significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid uitgesloten worden, mits mitigerende maatregelen worden getroffen. Deze worden beschreven in hoofdstuk 7. De kans dat deze worst-case zich voordoet is verwaarloosbaar.

5.2.3 Oprichting woningen en bedrijfswoningen

Aanlegfase

De geplande gebieden voor woningbouw in Kiel windweer, aan de Kalkwijk en aan de Laveiweg liggen op meer dan drie kilometer van het Natura 2000-gebied zodat activiteiten tijdens de aanlegfase niet merkbaar zijn in het Natura 2000-gebied. Er worden geen effecten op de broedvogels Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger

verwacht zodat significante effecten op populatieomvang en instandhoudingsdoelen van deze soorten uit te sluiten zijn.

Bij Westerbroek zijn een multicultureel centrum en 22 woningen gepland. De afstand tot het Natura 2000-gebied is kort (ongeveer 1 km) en mogelijk zijn er effecten te verwachten voor wat betreft verstoring van foerageergebied van beschermde ganzen (zie hieronder).

De bouw van huizen zal mogelijk gepaard gaan met verstoring door geluid, beweging, licht en trillingen. De verstoringafstand tijdens de aanlegwerkzaamheden is gebaseerd op de meest versturende activiteit, namelijk het heien. Hiervoor is een verstoringafstand van 600 meter aangehouden, gebaseerd op de geluidsbelastingen zoals aangegeven in ARCELOR, 2005. Ten aanzien van lichtverstoring wordt er vanuit gegaan dat de activiteiten tijdens de aanlegwerkzaamheden overdag plaats zullen vinden. Hierdoor zullen effecten van lichtverstoring verwaarloosbaar zijn.

Er zijn geen concrete gegevens over het voorkomen van watervogels in de gebieden [Royal Haskoning, 2009]. Gezien de bestaande verstoringen als gevolg van de bebouwing grenzend aan het plangebied is het gebied minder of nauwelijks geschikt als foerageergebied. Mogelijk komen soorten als Kleine zwaan, Smient en Kolgans voor en hebben de aanlegwerkzaamheden een versturend effect, afhankelijk van het seizoen waarin de werkzaamheden plaatsvinden. De Smienten, Kleine zwanen en Kolganzen zullen ofwel verdwijnen of zich naar elders verplaatsen. Naar verwachting hebben de effecten tijdens de aanlegfase weinig en zeker geen significant effect op de populatieomvang van deze soort. Wel dienen er mogelijk mitigerende maatregelen toegepast worden om kansen op geluidsverstoring te verminderen. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7.

In sloten die in verbinding staan met het Zuidlaardermeer kunnen Grote modderkruipers voorkomen. Het voorkomen van Grote modderkruiper kan niet worden uitgesloten. Door tijdens de aanlegfase rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van Grote modderkruipers en deze voor aanvang van werkzaamheden aan watergangen weg te vangen en elders uit te zetten (mitigatie), kunnen negatieve effecten op populatieniveau voorkomen worden.

Gebruiksphase

Kiel windweer, de Kalkwijk, de Laveiweg, oprichten van bedrijfswoningen en wijziging van agrarische doeleinden en horeca in woondoeleinden

De aanleg van de woningen en de wijzigingen naar woondoeleinden zal gepaard gaan met een toename van geluid, beweging en licht. De toename van licht zal ten opzichte van de aanlegfase toenemen. Licht is met name 's avonds een probleem voor Smienten omdat deze dan foerageren en voor Kleine zwanen en Kolganzen als deze naar hun slaapplek vliegen. De nieuwe bebouwing zal naast of in de nabijheid van bestaande bebouwing komen te liggen waardoor de licht- en geluiduitstoot naar verwachting niet dermate groter zullen worden dan deze uitstoot, het bestaande achtergrondgeluid en licht van het bebouwd gebied zal overtreffen. De effecten van geluid en licht zullen dan ook beperkt zijn.

Daarnaast kan ruimtebeslag optreden. Er vindt geen ruimtebeslag in het Natura 2000-gebied plaats waardoor effecten op broedvogels uit te sluiten zijn. Wel zal er door ruimtebeslag foerageergebied verloren gaan. Zoals bij de aanlegfase is beschreven, is het gebied naar alle waarschijnlijk niet van groot belang voor Kolgans, Smient en Kleine zwaan zodat effecten van ruimtebeslag op de populatieomvang van deze soorten marginaal zullen zijn.

Als gevolg van de ontwikkeling van de bebouwing kan verwacht worden dat een groot deel van de bewoners van de locaties in de omgeving zal recreëren. Vermoedelijk zal een aanzienlijk deel van de recreatie plaatsvinden binnen Hoogezand en Kiel Windeweer. Daarnaast is de toename van bebouwing, en dus aantal recreanten, zo beperkt, in verhouding met de huidige bebouwing, dat er geen effecten ten aanzien van de toename van recreatie worden verwacht.

Verder kan de verkeersintensiteit toenemen. Een hogere verkeersintensiteit gaat gepaard met een verhoging van de geluidsintensiteit, lichtemissies en verkeersbewegingen. Dit kan leiden tot verstoring. De toename van bebouwing is zo beperkt, in verhouding met de huidige bebouwing, dat er geen effecten ten aanzien van de toename van verkeersintensiteit worden verwacht.

Westerbroek, langgoederen en borgwoningen

De precieze locatie van een multicultureel centrum en 22 woningen bij Westerbroek is nog niet helemaal bekend. Waarschijnlijk zullen de woningen in of direct aan de kern Westerbroek worden gerealiseerd. Het multicultureel centrum kan of in het centrum van Westerbroek of nabij de huidige voetbalvelden worden gerealiseerd. Uitbreiding in het dorp of eventueel richting het zuiden (maar dan wel aan de rand van het dorp) wordt aanbevolen. Ten noordwesten van het dorp is namelijk het natuurgebied Westerbroek (behorend tot de EHS) gelegen. Mogelijk komen hier soorten als Smient en Kolgans voor die dit gebied als foerageergebied (Smient) of slaapplek (Kolgans en Smient) gebruiken. Op basis van expert judgement en de beschikbaarheid van andere locaties waar Smienten en Kolganzen kunnen uitwijken, kunnen significante effecten voor de bouw bij Westerbroek uitgesloten worden.

Voor de realisering van landgoederen en borgwoningen zijn nog geen concrete plannen aanwezig. De effecten als gevolg van de bouw van landgoederen en borgwoningen zullen naar verwachting beperkt en zeker niet significant zijn.

Wijzigingsbevoegdheid voor karakteristieke gebouwen

Voor karakteristieke gebouwen geldt een wijzigingsbevoegdheid. Er zullen minimale activiteiten aan deze gebouwen plaats mogen vinden. Daarnaast mag de bestaande bebouwing niet uitgebreid worden. Er worden geen effecten van de wijzigingsbevoegdheid voor karakteristieke gebouwen in woningbouw verwacht omdat de schaal van eventuele wijziging zeer beperkt is.

Conclusie

Ten aanzien aanleg van de woningen in Kiel windeweer, aan de Kalkwijk, aan de Laveiweg, het oprichten van bedrijfswoningen en wijziging van agrarische doeleinden en horeca in woondoeleinden, worden geen significant negatieve effecten verwacht op

instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied mits bij het heien mitigerende maatregelen worden genomen.

De effecten van de aanleg van woningen en een multicultureel centrum in of rond Westerbroek én de realisering van landgoederen en borgwoningen op het Natura 2000-gebied zijn pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locaties, de periode van en de soort realiseringen. Dit is nu niet het geval.

Op basis van expert judgement kunnen voor individuele aanleg bij Westerbroek of bij individuele aanleg van landgoederen en borgwoningen significant negatieve effecten uitgesloten kunnen worden. Bij een worst-case waarbij aangenomen wordt dat alle mogelijke realiseringen worden verwezenlijkt (Westerbroek én landgoederen én borgwoningen) en dat hierdoor extra verstoring optreedt (door toename aan verkeer, aanwezigheid, etc.) kunnen significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid uitgesloten worden, mits mitigerende maatregelen worden getroffen. De kans dat deze worst-case zich voordoet is verwaarloosbaar. De mitigerende maatregelen zijn beschreven in hoofdstuk 7.

5.2.4 Ontwikkelingsmogelijkheden niet-agrarische bedrijvigheid binnen bestemming agrarische doeleinden (vrijstellingsbevoegdheid en wijzigingsbevoegdheid).

Aanlegfase

De wijziging van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf zal mogelijk gepaard gaan met geluid, beweging, licht en trillingen. Dit is afhankelijk van de wijziging van de functie. Wanneer binnen het gebouw een andere functie plaats gaan vinden zullen de effecten zeer beperkt zijn. Wanneer er verbouwd gaat worden zullen er mogelijk effecten optreden.

De effecten van werkzaamheden tijdens de aanlegfase op broed en niet-broedvogels zijn evenals bij 'Uitbreiding agrarische bedrijven' (paragraaf 5.2.2) afhankelijk van de locatie. Voor de beschrijving wordt dan ook verwezen naar paragraaf 5.2.2. Mogelijk zullen de effecten minimaal zijn, maar negatieve effecten zijn op dit moment niet uit te sluiten.

Effecten op Grote modderkruiper kunnen nagenoeg worden uitgesloten omdat er geen leefgebied voor deze soort aanwezig is.

Gebruiksfasen

De toename van geluid en licht is afhankelijk van de soort bedrijvigheid die plaats gaat vinden. Bedrijven binnen categorie 1 en 2 van de Staat van Bedrijfsactiviteiten (Bestemmingsplan buitengebied 2006, voorschriften bijlage 2) en detailhandel, recreatieve doeleinden et cetera worden toegestaan. Binnen categorieën 1 en 2 valt een grote diversiteit aan bedrijven zoals hoveniersbedrijven, vervaardigen van voedingsmiddelen, uitgeverijen, drukkerijen, groothandels, taxibedrijven, post en telecommunicatie bedrijven, verwerking van fotochemisch en galvano-afval, tot kantoren, bibliotheken, museums et cetera. Afhankelijk van de locatie en het soort bedrijf zullen er wel of geen effecten ten aanzien van geluid en licht plaats vinden.

De niet-agrarische bedrijvigheid zal zich vestigen op al bestaande bebouwde grond. Ruimtebeslag voor broedvogels, niet-broedvogels en Grote modderkruiper is dus niet aan de orde.

Wel kan de recreatiedruk toenemen wanneer er een wijziging naar recreatiedoeleinden of campings plaatsvindt. Verwacht worden dat een groot deel van deze recreanten in de omgeving zal recreëren. Mogelijk neemt hierdoor de recreatiedruk in het Natura 2000-gebied toe, waardoor de rust in het gebied af zal nemen. Dit is afhankelijk van de grootte van nieuwe functie, als bijvoorbeeld campings. Bij een kleine camping zal het effect beperkt zijn.

Afhankelijk van de bedrijvigheid kan de verkeersintensiteit toenemen (bijvoorbeeld bij groothandels en taxibedrijven). Een hogere verkeersintensiteit gaat gepaard met een verhoging van de geluidsintensiteit, lichtemissies en verkeersbewegingen. Dit kan leiden tot verstoring. Dit is tevens afhankelijk van de soort bedrijvigheid. Bij een groothandel zal de verkeersintensiteit waarschijnlijk meer toenemen dan bij bijvoorbeeld een kantoorpand. Verwacht worden dat de effecten beperkt blijven.

Conclusie

Het niet uit te sluiten dat wijziging van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf negatieve effecten op broedvogels en niet-broedvogels met zich mee brengt. Afhankelijk van de locatie en de soort wijziging kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden.

De exacte effecten van wijziging van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied zijn pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locatie, het tijdstip en de soort wijziging. Dit is nu niet het geval. Het is te verwachten dat wijzigingen van bedrijven die verder van het Natura 2000-gebied en de foerageergebieden gelegen zijn minder/geen effecten op de beschermde natuurwaarden zullen veroorzaken.

Op basis van expert judgement kunnen echter voor individuele wijzigingen van agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf significant negatieve effecten uitgesloten worden. Bij een worst-case waarbij is aangenomen dat alle mogelijke wijzigingen van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf zullen plaatsvinden en dat hierdoor extra verstoring optreedt door toename aan verkeersintensiteit, geluid, lichtemissies alsook toename van recreanten in het Natura 2000-gebied), kunnen significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid uitgesloten worden, mits mitigerende maatregelen worden getroffen. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7. De kans dat deze worst-case zich zal voordoen is zeer onwaarschijnlijk.

5.2.5 Ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden.

Aanlegfase

De wijziging van een horecagelegenheid (van categorie II naar III en andersom) zal mogelijk gepaard gaan met geluid, licht en trillingen. Dit is afhankelijk van de wijziging van de functie. Wanneer binnen een gebouw een andere functie plaats gaat vinden zullen de effecten zeer beperkt zijn. Wanneer er verbouwd gaat worden zullen er mogelijk effecten optreden. De verstoringafstand tijdens de aanlegwerkzaamheden is gebaseerd op de meest verstorende activiteit, namelijk het heien. Hiervoor is een

verstoringsafstand van 600 meter aangehouden, gebaseerd op de geluidsbelastingen zoals aangegeven in ARCELOR, 2005. De bestemde horecadoeleinden aan de Rijksweg en Woldweg liggen op een afstand van minder dan 600 meter waardoor mogelijk effecten op de aanwezige broed- en niet-broedvogels kunnen optreden. Ten aanzien van lichtverstoring wordt er vanuit gegaan dat de activiteiten tijdens de aanlegwerkzaamheden overdag plaats zullen vinden. Hierdoor zullen de effecten van licht verwaarloosbaar zijn.

Wanneer de uitbreiding op meer dan 600 meter van het Natura 2000-gebied plaatsvindt zullen naar alle waarschijnlijkheid effecten op Rietzanger, Porseleinhoen en Roerdomp beperkt zijn. Wel kunnen er effecten van de werkzaamheden op Kleine zwaan, Smient en Kolgans optreden, afhankelijk van het seizoen waarin de werkzaamheden plaatsvinden.

Daarnaast is het mogelijk in karakteristieke bebouwing horecacategorie 1 en 2 (Bedrijven en Milieuzonering) bedrijven te vestigen. Effecten tijdens de aanlegfase zullen beperkt zijn. Er zullen namelijk beperkte activiteiten aan deze gebouwen plaats mogen vinden. Daarnaast mag de bestaande bebouwing niet uitgebreid worden. Hierdoor zullen effecten op beschermde waarden minimaal zijn.

Effecten op Grote modderkruiper kunnen nagenoeg worden uitgesloten omdat er geen leefgebied voor deze soort aanwezig is.

Gebruiksfasen

Bij de wijziging van De wijziging van een horecagelegenheid (van II naar III en andersom) zal de licht en geluid toename beperkt zijn. Er mag namelijk geen wijziging naar geluidsverstoring objecten als discotheek (categorie I bedrijven) plaats vinden.

Daarnaast is het mogelijk in karakteristieke bebouwing horecacategorie 1 en 2 (Bedrijven en Milieuzonering) bedrijven te vestigen. Hieronder vallen hotels en pensions met keukens, conferentieoord en congrescentra, restaurants, cafetaria's, snackbars, ijssalons met eigen ijsbereiding, viskramen, cafés, bars, discotheken, muziekcafés, kantines en cateringbedrijven. Met name discotheken kunnen voor geluidsverstoring zorgen. Afhankelijk van de locatie en van de wijziging van horeca kunnen er mogelijk effecten op niet-broedvogels en broedvogels optreden. Vooral in de nabijheid van het Zuidlaardermeer kunnen effecten op broedvogels optreden. Op een grotere afstand zullen deze beperkt zijn.

Afhankelijk van de bedrijvigheid kan de verkeersintensiteit toenemen. Een hogere verkeersintensiteit gaat gepaard met een verhoging van de geluidsintensiteit, lichtemissies en verkeersbewegingen. Dit kan leiden tot verstoring. Dit is tevens afhankelijk van de soort bedrijvigheid. Verwacht worden dat de effecten beperkt blijven.

De wijziging van horeca zal zich vestigen op al bestaande bebouwde grond. Ruimtebeslag is dus niet aan de orde.

Conclusie

Het niet uit te sluiten dat wijziging van bestaande horeca categorie III horeca naar horeca categorie II en ontwikkeling van horeca in karakteristieke bebouwing volgens

categorie 1 en 2 (Bedrijven en Milieuzonering) negatieve effecten op broedvogels en niet-broedvogels met zich mee brengt. Afhankelijk van de locatie (afstand tot Natura 2000-gebied) en de soort uitbreiding kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden.

De exacte effecten van uitbreiding van horeca op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied is pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locatie, tijdstip en soort uitbreiding. Dit is nu niet het geval. Het is te verwachten dat wijziging van horecabedrijven die verder van het Natura 2000-gebied en de foerageergebieden gelegen zijn minder/geen effecten op de beschermde natuurwaarden zullen veroorzaken.

Op basis van expert judgement kunnen echter voor individuele ontwikkelingen voor horecabedrijven significant negatieve effecten uitgesloten worden. Bij een worst-case waarbij is aangenomen dat alle mogelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor horecadoeleinden verwezenlijkt zullen worden en dat hierdoor extra verstoring optreedt door toename aan verkeersintensiteit, geluid, lichtemissies alsook toename van recreanten in het Natura 2000-gebied) kunnen significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten, mits mitigerende maatregelen toegepast worden. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7. De kans dat deze worst-case zich zal voordoen is zeer onwaarschijnlijk. Bij deze conclusie wordt echter uitgegaan van het feit dat de geluidsniveaus (zoals bijvoorbeeld afkomstig van disco's) in de buurt van het Natura 2000-gebied beperkt zullen blijven door de locatiekeuze van het type gelegenheid of het toepassen van mitigerende maatregelen.

5.2.6 Ontwikkelingsmogelijkheden bedrijfsdoeleinden.

Aanlegfase

De ontwikkeling van bedrijven vergelijkbaar met categorie 1 binnen de dorpen en tot categorie 2 buiten de dorpen (Staat van Bedrijfsactiviteiten (zie bijlage 3) zal onder andere mogelijk gepaard gaan met geluid, beweging, licht en trillingen. Dit is afhankelijk van de wijziging van de functie. Wanneer binnen een gebouw een andere functie plaats gaat vinden zullen de effecten zeer beperkt zijn. Wanneer er verbouwd gaat worden zullen er mogelijk effecten optreden.

De effecten van werkzaamheden tijdens de aanlegfase op broed en niet-broedvogels zijn evenals bij 'Uitbreiding agrarische bedrijven' (paragraaf 5.2.2) afhankelijk van de locatie. Voor de beschrijving wordt dan ook verwezen naar paragraaf 5.2.2. Wel geldt hiervoor dat op de plaatsen waar 'agrarische bedrijf ' vermeld wordt dat dit vervangen moet worden door bedrijfsdoeleinden.

Daarnaast is het mogelijk in karakteristieke bebouwing categorie 1 en 2 (Bedrijven en Milieuzonering) bedrijven te vestigen. Effecten tijdens de aanlegfase zullen beperkt zijn. Er zullen namelijk beperkte aanpassingen aan deze gebouwen plaats mogen vinden. Daarnaast mag de bestaande bebouwing niet uitgebreid worden. Hierdoor zullen effecten op beschermde waarden minimaal zijn.

Gebruiksfas

De toename van geluid en licht is afhankelijk van de locatie en de soort bedrijvigheid die plaats gaat vinden. Bedrijven binnen categorie 1 en 2 van de Staat van

Bedrijfsactiviteiten (Bestemmingsplan buitengebied 2006, voorschriften bijlage 2) en detailhandel en recreatieve doeleinden worden toegestaan. Binnen categorieën 1 en 2 vallen een grote diversiteit aan bedrijven van hoveniersbedrijven, vervaardigen van voedingsmiddelen, uitgeverijen, drukkerijen, groothandels, taxibedrijven, post en telecommunicatie bedrijven, verwerking van fotochemisch en galvano-afval, tot kantoren, bibliotheken, museums en dergelijke. Afhankelijk van de locatie en vooral het soort bedrijf zullen er wel of geen effecten ten aanzien van geluid en licht plaats vinden.

Daarnaast is het mogelijk in karakteristieke bebouwing categorie 1 en 2 (Bedrijven en Milieuzonering) bedrijven te vestigen. Hieronder vallen een diversiteit aan bedrijven, van supermarkten tot fabrieken en groothandels. Afhankelijk van de locatie en van de wijziging van horeca kunnen er mogelijk effecten op niet-broedvogels en broedvogels optreden.

De bedrijvigheid zal zich vestigen op al bestaande bebouwde grond. Ruimtebeslag is dus niet aan de orde.

Wel kan de recreatiedruk toenemen wanneer er een wijziging naar recreatiedoeleinden of campings plaatsvindt. Verwacht worden dat een groot deel van deze recreanten in de omgeving zal recreëren. Mogelijk neemt hierdoor de recreatiedruk in het Natura 2000-gebied toe, waardoor de rust in het gebied af zal nemen. Dit is afhankelijk van de grootte van nieuwe functie als bijvoorbeeld campings. Bij een kleine camping zal het effect beperkt zijn.

Afhankelijk van de bedrijvigheid kan de verkeersintensiteit toenemen (bijvoorbeeld bij groothandels en taxibedrijven). Een hogere verkeersintensiteit gaat gepaard met een verhoging van de geluidsintensiteit, lichtemissies en verkeersbewegingen. Dit kan leiden tot verstoring. Dit is tevens afhankelijk van de soort bedrijvigheid. Bij een groothandel zal de verkeersintensiteit waarschijnlijk meer toenemen dan bij bijvoorbeeld een kantoorpand. Verwacht wordt dat de effecten beperkt zijn.

Conclusie

Het niet uit te sluiten dat 'ontwikkelingsmogelijkheden bedrijfsdoeleinden' negatieve effecten op broedvogels en niet-broedvogels met zich mee brengt. Afhankelijk van de locatie, tijdstip en de soort uitbreiding kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden. De exacte effecten van 'ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden' op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied is pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locatie, tijdstip en soort wijziging. Dit is nu niet het geval. Het is te verwachten dat ontwikkelingen voor bedrijfsdoeleinden die verder van het Natura 2000-gebied en de foerageergebieden gelegen zijn minder/geen effecten op de beschermde natuurwaarden zullen veroorzaken.

Op basis van expert judgement kunnen echter voor individuele ontwikkelingen voor bedrijfsdoeleinden significant negatieve effecten uitgesloten worden. Bij een worst-case waarbij is aangenomen dat alle mogelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijfsdoeleinden verwezenlijkt zullen worden en dat hierdoor extra verstoring optreedt door toename aan verkeersintensiteit, geluid, lichtemissies alsook toename van recreanten in het Natura 2000-gebied, kunnen significant negatieve effecten naar alle

waarschijnlijkheid uitgesloten worden, mits mitigerende maatregelen getroffen worden. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7. De kans dat deze worst-case zich zal voordoen is zeer onwaarschijnlijk.

5.2.7 Uitbreiding van intensieve veehouderijen (geen uitbreiding van aantal dieren).

Aanlegfase

De uitbreiding van intensieve veehouderijen zal mogelijk gepaard gaan met geluid, licht en trillingen.

De effecten van werkzaamheden tijdens de aanlegfase op broed, niet-broedvogels en Grote Modderkruiper zijn evenals bij 'Uitbreiding agrarische bedrijven' (paragraaf 5.2.2) afhankelijk van de locatie. Voor de beschrijving wordt dan ook verwezen naar paragraaf 5.2.2. Mogelijk zullen de effecten minimaal zijn en zijn ze naar verwachting niet significant negatief.

Gebruiksfase

De toename van geluid zal gezien de huidige situatie tijdens de Gebruiksfase naar verwachting beperkt zijn. Er wordt vanuit gegaan dat bij de uitbreiding geen grote geluids- en lichtversturende objecten worden geplaatst.

Er vindt geen ruimtebeslag in het Natura 2000-gebied plaats waardoor effecten op broedvogels ten aanzien van dit punt uit te sluiten zijn. Waarschijnlijk vindt er wel ruimtebeslag op Smient, Kolgans en Kleine zwaan buiten het Natura 2000-gebied plaats. Dit is evenals besproken bij 'Uitbreiding agrarische bedrijven'. Mogelijk zullen de effecten minimaal zijn maar ze zijn op dit moment niet uit te sluiten.

Conclusie

Het niet uit te sluiten dat uitbreidingen van een intensieve veehouderij negatieve effecten op broedvogels, niet-broedvogels en Grote modderkruiper met zich mee brengen. Afhankelijk van de locatie, tijdstip en de soort uitbreiding kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden.

De exacte effecten van uitbreiding van een intensieve veehouderij op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied is pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locatie, tijdstip en soort uitbreiding. Dit is nu niet het geval. Het is te verwachten dat uitbreidingen van bedrijven die verder van het Natura 2000-gebied en de foerageergebieden gelegen zijn minder/geen effecten op de beschermde natuurwaarden zullen veroorzaken.

Op basis van expert judgement kunnen echter voor individuele uitbreidingen van intensieve veehouderijen significant negatieve effecten uitgesloten worden. Bij een worst-case waarbij is aangenomen dat alle mogelijke uitbreidingen van intensieve veehouderijen zullen worden verwezenlijkt en dat hierdoor extra verstoring optreedt door toename aan activiteit en door ruimtebeslag van de foerageergebieden kunnen significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten, mits mitigerende maatregelen worden getroffen. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7. De kans dat deze worst-case zich zal voordoen is zeer onwaarschijnlijk.

5.2.8 Ontwikkelingsmogelijkheden in Natura 2000-gebied

Aanlegfase

Door uitbreiding van kleinschalige recreatie zoals fiets en wandelpaden en enkele kleine gebouwtjes kunnen er effecten optreden op broed en niet-broedvogels. Dit is afhankelijk van de locatie de grootte en de soort werkzaamheden. Ten aanzien van lichtverstoring wordt er vanuit gegaan dat de activiteiten tijdens de aanlegwerkzaamheden overdag plaats zullen vinden. Hierdoor zullen effecten van licht verwaarloosbaar zijn.

Gebruiksfase

Door uitbreiding van kleinschalige recreatie zoals fiets- en wandelpaden en enkele kleine gebouwtjes kunnen er effecten optreden op broed en niet-broedvogels.

Dit is afhankelijk hoe bereikbaar het gebied wordt en waar deze soorten voorkomen. Voor Rietzanger, Roerdomp en Porseleinhoen worden vooral negatieve effecten verwacht indien moerassige vegetaties en rietlanden worden betreden. De Rietzanger en de Roerdomp zijn daarnaast gevoelig voor verstoring door geluid. Mogelijk worden de Rietzanger en de Roerdomp verstoord wanneer wandel- en fietspaden langs de rietvegetaties worden aangebracht.

Smienten slapen overdag op het Zuidlaardermeer (westelijke inham en zuidpunt) en foerageren 's nachts op graslanden rondom het meer en verder weg. De slaapplekken op het meer zijn niet bereikbaar vanaf het land en zijn afgeschermd door rietvegetaties. Smienten zullen nauwelijks effect ondervinden van een toename van landrecreatie. Kleine zwaan en Kolgans foerageren overdag op de graslanden rondom het Zuidlaardermeer. De hoogste aantallen Kolganzen en Kleine zwanen zitten (overdag) in het intensief gebruikte agrarisch beheerde stuk in de Onnerpolder, aan de noordwest kant van het Zuidlaardermeer. De Kleine zwaan gebruikt ook het Hunzedal, ten zuiden van het Zuidlaardermeergebied. Mogelijk worden hier foeragerende individuen verstoord als gevolg van de landrecreatie. Deze verstoring zal naar verwachting beperkt zijn.

De Grote modderkruiper bevindt zich in het meer en mogelijk ook in sloten. De soort zal geen negatieve effecten ondervinden van de toegenomen landrecreatie.

Wel kan er ruimtebeslag optreden op de broed- en niet-broedvogels en Grote modderkruiper, met name als er in moerassige vegetaties of foerageergebied voor ganzen en slootjes (Grote modderkruiper) fietspaden op kleine gebouwtjes worden geplaatst. Het is van belang dat er niet door of op deze vegetaties fietspaden of gebouwtjes worden geplaatst.

Het is verder ook van belang dat de oever van het Zuidlaardermeer slecht toegankelijk blijft voor wandelaars, zodat de rust gegarandeerd wordt voor de broedvogels in de rietvelden en de rustende en foeragerende watervogels.

Verwacht wordt dat als de mitigerende maatregelen genomen worden, de effecten van de toegenomen recreatiedruk en kleine gebouwtjes beperkt zullen zijn. Wel moeten maatregelen in het Natura 2000-gebied altijd getoetst worden.

Bestaand gebruik

Wat betreft bestaand gebruik zijn volgende activiteiten binnen en rond het Natura 2000-gebied van belang: recreatief gebruik op het land en water. Uit het concept beheerplan [Altenburg & Wymenga, 2009] blijkt dat wandelen buiten de wandelpaden en wandelen met loslopende honden significant negatieve effecten kunnen veroorzaken voor alle beschermde soorten behalve de grote modderkruiper. Deze activiteiten zijn verboden. Mountainbike, motorcrossen en vliegen met motorvliegtuigjes kunnen mogelijk significante effecten veroorzaken maar zijn toegestaan mits mitigerende maatregelen. Dit geldt ook voor excursies en evenementen.

Voor wat betreft waterrecreatie worden de effecten als gevolg van activiteiten zoals kitesurfen en snelle motorsport als mogelijk significant negatief beschreven en daarom zijn deze activiteiten verboden. Schaatsen, ijszeilen, -surfen en evenementen worden als mogelijk significant negatief beschreven, maar zijn toegestaan mits mitigerende maatregelen worden toegepast.

Conclusie

Het niet uit te sluiten dat ontwikkeling van kleinschalige recreatie zoals fiets- en wandelpaden en enkele kleine gebouwtjes in het Natura 2000-gebied negatieve effecten op broedvogels, niet-broedvogels en Grote modderkruiper met zich mee brengt. Afhankelijk van de locatie en de soort uitbreiding kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden. Significant negatieve effecten zijn hierbij niet uit te sluiten en naar verwachting reëel.

De exacte effecten van uitbreiding van een kleinschalige recreatie zoals fiets- en wandelpaden op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied is pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locatie en soort ontwikkeling. Dit is nu niet het geval. Wanneer er concrete plannen zijn voor een uitbreiding zal een effectenanalyse moeten uitwijzen of er significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied te verwachten zijn.

Wel kunnen mitigerende maatregelen toegepast worden. Deze worden beschreven in Hoofdstuk 7.

Zo lang men zich houdt aan de voorschriften vanuit het beheerplan voor het Natura 2000-gebied, zullen effecten als gevolg van bestaand gebruik beperkt blijven en niet significant negatief zijn voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Voor meer informatie zie het concept beheerplan [Altenburg & Wymenga, 2009].

5.2.9 Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve doeleinden

Aanlegfase

De ontwikkeling van recreatieve doeleinden zal mogelijk gepaard gaan met geluid, beweging, licht en trillingen. Dit is afhankelijk van de ontwikkeling. Wanneer binnen een bestaand gebouw een andere functie plaats gaan vinden zullen de effecten zeer beperkt zijn. Wanneer er verbouw of nieuwbouw plaats gaat vinden zullen er mogelijk effecten optreden. Dit geldt eveneens als een perceel van functie veranderd naar bijvoorbeeld een minicamping of dergelijke.

De effecten van werkzaamheden tijdens de aanlegfase op broed en niet-broedvogels zijn evenals bij 'Uitbreiding agrarische bedrijven' (paragraaf 5.2.2) afhankelijk van de locatie. Voor de beschrijving wordt dan ook verwezen naar paragraaf 5.2.2. Mogelijk zullen de effecten minimaal zijn, maar ze zijn op dit moment niet volledig uit te sluiten.

Gebruiksfas

De toename van geluid en licht is afhankelijk van het soort 'recreatieve doeleinden' dat plaats gaat vinden. Daarnaast kan er ruimtebeslag optreden. Afhankelijk van de locatie (deze activiteit kan overal plaatsvinden) en het soort uitbreiding zullen er wel of geen effecten ten aanzien van geluid, licht en ruimtebeslag op broedvogels, niet-broedvogels en Grote modderkruiper plaatsvinden. Daarnaast kan de recreatiedruk toenemen wanneer er campings worden geplaatst. Verwacht worden dat een groot deel van deze recreanten in de omgeving zal recreëren. Mogelijk neemt hierdoor de recreatiedruk in het Natura 2000-gebied toe, waardoor de rust in het gebied af zal nemen. Dit is afhankelijk van de grootte van nieuwe functie als bijvoorbeeld campings. Bij een kleine camping zal het effect naar verwachting beperkt zijn.

Conclusie

Het is niet uit te sluiten dat 'ontwikkeling van recreatieve doeleinden' negatieve effecten op broedvogels, niet-broedvogels en Grote modderkruiper met zich mee brengt. Afhankelijk van de locatie en het soort doeleinden kunnen er dan ook mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden. De exacte effecten van wijziging van een agrarisch bedrijf naar een niet-agrarisch bedrijf op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied is pas te bepalen op het moment dat er duidelijkheid is over de locatie en soort uitbreiding. Dit is nu niet het geval. Naar verwachting zullen de effecten als gevolg van ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatieve doeleinden meevallen indien mitigerende maatregelen worden toegepast. Mitigerende maatregelen worden beschreven in Hoofdstuk 7.

Wanneer er concrete plannen zijn voor een uitbreiding zal een effectenanalyse moeten uitwijzen of er significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied te verwachten zijn. In dit stadium zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied zijn niet volledig uit te sluiten.

5.3 Samenvatting effectbeoordeling

Om per activiteit een samenvattend overzicht te krijgen of effecten wel of geen negatief significant hebben op de instandhoudingsdoelstellingen, is hieronder in tabelvorm het zogenaamde 'stoplichtmodel' weergegeven. De groene kleur geeft aan dat de effecten beperkt en zeker niet significant zijn. *Hier geldt wel dat de voorgestelde mitigerende maatregelen toegepast dienen te worden.* De oranje kleur geeft aan dat de concrete gegevens nog ontbreken en dat op projectniveau een nadere effectenanalyse nodig is om hierover een uitspraak te doen. Van welk aspect het effect kan afhangen is vervolgens onder de tabel toegelicht. De kleur rood, waarbij significant negatieve effecten met zekerheid optreden (en een Passende Beoordeling noodzakelijk is), komt in dit kader niet voor.

Tabel 5.2 Samenvattend overzicht effectbeoordeling

Soort →	Broedvogels	Niet-broedvogels	Grote Modderkruiper
1. Aanleg jachthaven, 30 ligplaatsen, Dorpsstraat, Kiel-Windeweer (wijzigingsbevoegdheid)			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen			
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid			
Licht			
Ruimtebeslag			
Recreatievaart			
2. Uitbreiding agrarische bedrijven (wijzigingsbevoegdheid)			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 6),	1), 2), 3), 4), 7)	
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid			
Licht	12)	12)	
Ruimtebeslag		3), 4)	
Stikstofdepositie	13)	13)	13)
3. Oprichting woningen en bedrijfswoningen			
a. Kiel windeweer, aan de Kalkwijk en aan de Laveiweg			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen			
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid			
Licht			
Ruimtebeslag			
Recreatie			
Verkeersintensiteit			
b. Westerbroek, langgoederen en borgwoningen			
De effecten van de bouw van een multicultureel centrum en 22 woningen bij Westerbroek en de realisering van landgoederen en borgwoningen zijn geheel afhankelijk van de locatie. Bij Westerbroek wordt uitbreiding in het dorp of eventueel richting het zuiden (maar dan wel aan de rand van het dorp) aanbevolen.			
4. Ontwikkelingsmogelijkheden niet-agrarische bedrijvigheid binnen bestemming agrarische doeleinden (vrijstellingsbevoegdheid en wijzigingsbevoegdheid)			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 5), 6)	1), 2), 3), 4), 5), 7)	
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid	2), 8)	2), 4), 8)	
Licht	2), 9)	2), 4), 9)	
Ruimtebeslag			
Recreatiedruk	10)	10)	10)
Verkeersintensiteit	11)	11)	

5. Ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden			
a. De ontwikkeling van bestaande horeca categorie III horeca naar horeca categorie II			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 5), 6)	1), 2), 3), 4), 5), 7)	
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid			
Licht			
Ruimtebeslag			
Verkeersintensiteit	11)	11)	
b. Ontwikkeling van horeca in karakteristieke bebouwing volgens categorie 1 en 2 Bedrijven en Milieuzonering			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen			
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid	2), 8)	4), 8)	
Licht	2), 9)	4), 9)	
Ruimtebeslag			
6. Ontwikkelingen bedrijfsdoeleinden			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 5), 6)	1), 2), 3), 4), 5), 7)	
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid	2), 8)	4), 8)	
Licht	2), 9)	4), 9)	
Ruimtebeslag			
Verkeersintensiteit	11)	11)	
Recreatiedruk	10)	10)	10)
7. Uitbreiding van intensieve veehouderijen (geen uitbreiding van aantal dieren)			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 5), 6),	1), 2), 3), 4), 5), 7)	
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid			
Licht	12)	12)	
Ruimtebeslag		3), 4)	
Stikstofdepositie	13)	13)	13)
8. Ontwikkelingsmogelijkheden in Natura 2000-gebied			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 4), 6)	1), 2), 3), 4), 7)	*
Licht			
Gebruiksfase			
Geluid	4)	4)	
Licht			
Ruimtebeslag	3), 4)	3), 4)	3), 4)
Recreatiedruk	3), 4)	3), 4)	3), 4)

9. Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve doeleinden			
Aanlegfase			
Geluid/trillingen	1), 2), 3), 4), 5), 6)	1), 2), 3), 4), 5), 7)	*
Licht			
Gebruiksfasen			
Geluid	3), 4)	3), 4)	3), 4)
Licht	3), 4)	3), 4)	3), 4)
Ruimtebeslag	3), 4)	3), 4)	
Recreatiedruk	3), 4)	3), 4)	

1. Het wel of niet heien: - niet heien: beperkt effect - wel heien: mogelijk effect.
2. Afstand tot het Natura 2000-gebied: - <600: mogelijk effect - >600: effect beperkt.
3. Grootte van de uitbreiding: - Bij een kleine uitbreiding zal het effect beperkt zijn maar bij een grote is er mogelijk wel een effect.
4. Locatie van de uitbreiding - Gebied niet van belang: beperkt effect - Gebied van belang: mogelijk effect.
5. Wel of niet verbouwen van het gebouw - niet verbouwen: beperkt effect - wel verbouwen: mogelijk effect
6. Seizoen van activiteiten: - sep tot feb: geen effect- maart tot aug: mogelijk effect.
7. Seizoen van activiteiten: - maart tot sep: beperkt effect - - okt tot feb: mogelijk effect.
8. Soort bedrijvigheid - Bedrijf met weinig geluidsuitstoot: Effect beperkt - Bedrijf met grote geluidsuitstoot: mogelijk effect.
9. Soort bedrijvigheid - Bedrijf met weinig lichtuitstoot Effect beperkt - Bedrijf met grote lichtuitstoot: mogelijk effect.
10. Soort bedrijvigheid - Bedrijf met beperkte (minicamping) of geen recreatie aantrekkende werkingen: Effect beperkt- Bedrijf met recreatie aantrekkende werking werkingen bijv campings: Mogelijk effect.
11. Soort bedrijvigheid - Bedrijf zonder verkeersaantrekkende werkingen: Effect beperkt - Bedrijf met verkeersaantrekkende werkingen zoals bijv groothandels.
12. Het wel of niet plaatsen van kassen: - Uitbreiding zonder kassen: Effect beperkt - Uitbreiding met kassen: mogelijk effect.
13. Het plaatsen van ammoniak uitstotende objecten of toename vee: - Er wordt geen ammoniak uitstotend object geplaatst of een kleine toename van vee: beperkt of geen effect - Plaatsing van een ammoniak uitstotend object of grote toename van vee: mogelijk effect.

* Tijdens de gebruiksfase kan de Grote modderkruiper verstoord of gedood worden door eventuele werkzaamheden aan sloten. Mitigeren in het Natura 2000-gebied door te vangen en elders uit te zetten is geen optie, aangezien er een verbeteropgave voor deze soort geldt.

6 CUMULATIEVE EFFECTEN

Het is mogelijk dat effecten van ontwikkelingen of initiatieven afzonderlijk geen effect veroorzaken op beschermde natuurwaarden, maar dat ze elkaar versterken en hierdoor negatieve cumulatieve effecten veroorzaken. De activiteiten en plannen die in het bestemmingsplan zijn beschreven kunnen leiden tot verstoring door geluid en trillingen, licht, ruimtebeslag, toename van stikstofdepositie en een toename van het autoverkeer en recreatiedruk. De effecten zoals die in de voortoets zijn weergegeven, kunnen vanwege cumulatie in omvang toenemen en lokaal mogelijk significante negatieve effecten veroorzaken.

Cumulatie van effecten kan voorkomen als gevolg van activiteiten die zich buiten de beleidssfeer van het bestemmingsplan afspelen. Daarnaast kan cumulatie van effecten optreden als gevolg van activiteiten die in het bestemmingsplan voorkomen, maar die niet in de voortoets aan bod zijn gekomen omdat ze op voorhand m.e.r-plichtig zijn. Voorbeelden van zulke m.e.r-plichtige activiteiten zijn:

- Exploitatie van aardgas, zowel proefboringen als winning.
- Uitbreiding van intensieve veehouderijen.
- (Glas)tuinbouwgebied ten noord-oosten van Sappemeer.

Bovengenoemde projecten veroorzaken individueel mogelijk significant negatieve effecten voor de kwalificerende soorten van het Zuidlaardermeergebied afhankelijk van de omvang, de tijdsplanning en de locatie van het project. Een Passende Beoordeling op het niveau van een plan-MER is noodzakelijk.

Projecten/initiatieven die in de omgeving van het Zuidlaardermeer spelen en die niet zijn opgenomen in het bestemmingsplan zijn:

1. Natuurrecreatieve ontwikkelingen rondom Zuidlaardermeer, o.a. fietsroute rondje Zuidlaardermeer.
2. Zuidoevers Zuidlaardermeer (natuurontwikkeling gekoppeld aan woningbouw en recreatievoorzieningen in een gebied van 160 a 180 hectare aan de zuidzijde van het Zuidlaardermeer).
3. Baanverlenging vliegveld Eelde [Bureau Waardenburg, 2005].
4. Groene ster veenkoloniën.
5. Drinkwaterwinning Onnen [Royal Haskoning, 2007a en 2007b].
6. Geplande woningbouw De Groene Compagnie (Structuurvisie Hoogezand-Sappemeer) [Royal Haskoning, 2009].

Bovengenoemde projecten 1 tot en met 5 resulteren individueel niet in significant negatieve effecten voor de kwalificerende soorten van het Zuidlaardermeergebied, mits mitigatiemaatregelen worden toegepast. Dit blijkt uit de achterliggende rapportages en uit gesprekken met betrokkenen. De projecten gaan wel ten koste van de rust in het gebied. Voor project 6 zijn significante effecten niet uit te sluiten, als gevolg van vermindering van de rust. Het is voorts niet uit te sluiten dat er significant negatieve effecten als gevolg van cumulatie kunnen optreden. Dit moet in een later stadium op projectniveau geëvalueerd worden.

Tenslotte vinden in en rond het Zuidlaardermeer ook verschillende projecten plaats die de natuurwaarden zullen versterken. Deze hebben met name een positief effect op moerasvogels als het Porseleinhoen en de Roerdomp:

- Inrichting Groninger Landschap.
- Project Waterdrager van waterschap Hunze en Aa's met duurzame inrichting Hunze stroomgebied, waar ook zuidzijde Hoogezand deel van uit maakt.
- Aanleg pandscheiding in Drentsche Diep bij Meerwijck, in combinatie met sluis. Realisatie van een meer flexibel peilbeheer op het Zuidlaardermeer.

Conclusie

Cumulatieve effecten zullen naar verwachting voornamelijk als gevolg van ruimtebeslag en vermindering van de rust in het gebied worden veroorzaakt. Dit leidt mogelijk tot significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Mogelijk kunnen deze effecten wel of gedeeltelijk gemitigeerd worden. Dit dient nader uitgewerkt te worden wanneer plannen concreter zijn.

7 MITIGERENDE MAATREGELEN

Grote Modderkruiper

Voorafgaand aan meerdere werkzaamheden (afhankelijk van de locatie, in dit geval of de sloot wel of niet verbonden is met het Zuidlaardermeer) dient onderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van Grote modderkruiper. Als deze soort aangetroffen wordt, moet deze voorafgaand aan de werkzaamheden aan de watergangen en aan de heiwerkzaamheden worden weggevangen en in een geschikt gebied waar geen werkzaamheden plaatsvinden worden uitgezet.

Niet-broedvogels

Door de aanlegwerkzaamheden te starten voordat de wintergasten arriveren (oktober/november), kunnen deze uitwijken naar onverstoorde locaties.

Broedvogels

Door de werkzaamheden die in of in de nabijheid van het Natura 2000-gebied liggen buiten het broedseizoen uit te voeren zullen effecten op broedvogels ten tijde van de aanlegfase beperkt zijn.

Heien

Geluidsemissie en trillingen veroorzaakt door heien en de tot gevolg hebbende verstoring kunnen worden gereduceerd door de volgende mitigerende maatregelen te treffen:

- Gedempt heien, dus gebruik van een geluidgedempt hydraulisch blok (door middel van een geluiddempende adapter en muts).
- Gebruik van een geluiddempende balg bij het (uit)heien van vibropalen.
- Gebruik van trillingsarme schroefpalen.
- Gebruik van geluidgedempte generatoren.

Licht

Ten aanzien van lichtverstoring de activiteiten tijdens de aanlegwerkzaamheden overdag plaats moeten vinden. Verstoring van licht afkomstig van kassen kan gemitigeerd worden door lichtafschermende schermen te plaatsen.

Recreatie

Door de bereikbaarheid van gevoelige gebieden met soorten als Roerdomp te verminderen en de recreatie te zoneren, kunnen negatieve effecten als gevolg van een toename in de recreatiedruk voorkomen worden. Te denken valt hierbij aan het aanleggen van recreatievoorzieningen in minder gevoelige gebieden, het concentreren van de recreatie in bestaande recreatiegebieden, het verbieden van kitesurfen en snelle watersport [Altenburg & Wymenga, 2009], het aanbrengen van barrières zoals open water, dichte vegetatie en hekken, het afsluiten van gebieden in gevoelige periodes zoals het broedseizoen en het aanwijzen van afgesloten gebieden in het Zuidlaardermeergebied. Daarnaast is het plaatsen van kleine gebouwtjes toegestaan. Indien deze gebouwtjes in niet kwetsbaar gebied geplaatst worden en hierbij geen geluid of licht uitstoot zal plaats vinden zullen er geen negatieve effecten ten aanzien van dit initiatief worden verwacht. Dit zal wel door middel van een effectenanalyse nader moeten worden bepaald.

8

CONCLUSIE

In onderstaande tabel 8.1 wordt een overzicht weergegeven van alle activiteiten. In de tweede kolom wordt weergegeven of deze activiteit een mogelijk effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Zuidlaardermeergebied'.

Een '0' geeft aan dat significant negatieve effecten uit te sluiten zijn (groen) en bij een '-/-' kan een significant negatief effect niet uitgesloten worden (rood) en zal een Passende Beoordeling moeten worden doorlopen (deze categorie komt hier niet voor).

Een '0/-' geeft aan dat op basis van expert judgement bepaald is dat individuele initiatieven geen significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelen veroorzaken (geel). Bij een worst-case waarbij alle initiatieven zullen doorgaan en extra verstoring kan worden veroorzaakt (verhoogde verkeersintensiteit, recreatiedruk etc.), zullen significant negatieve effecten naar alle waarschijnlijkheid kunnen worden uitgesloten mits mitigerende maatregelen worden getroffen. Dit is een verwachting en globale inschatting op basis van expert judgement. Mogelijk kan blijken dat bij een nadere effectenanalyse er voor een bepaalde soort of habitatype toch een significant effect optreedt.

Een '-/' geeft aan dat de plannen meer concreet moeten zijn betreffende de activiteiten, tijdstip en locatie (oranje). Pas dan én na grondige effectenanalyse kan met zekerheid gesteld worden dat negatieve effecten voor de betreffende Natura 2000-gebieden uit te sluiten zijn of dat er een Passende Beoordeling noodzakelijk is. Significant negatieve effecten zijn in dit stadium niet volledig uit te sluiten.

Tabel 8.1 Samenvattende conclusie voortoets

Activiteit	Significant effect
1. Aanleg jachthaven, 30 ligplaatsen, Dorpsstraat, Kiel-Windeweer (wijzigingsbevoegdheid).	0
2. Uitbreiding agrarische bedrijven (wijzigingsbevoegdheid)	0/-
3. Oprichting woningen en bedrijfswoningen	0/-
4. Ontwikkelingsmogelijkheden niet-agrarische bedrijvigheid binnen bestemming agrarische doeleinden (vrijstellingsbevoegdheid en wijzigingsbevoegdheid).	0/-
5. Ontwikkelingsmogelijkheden horecadoeleinden.	0/-
6. Ontwikkelingsmogelijkheden bedrijfsdoeleinden.	0/-
7. Uitbreiding van intensieve veehouderijen (geen uitbreiding van aantal dieren).	0/-
8. Ontwikkelingsmogelijkheden in Natura 2000-gebied.	-
9. Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve doeleinden	-

Toelichting

0 = Significant negatieve effecten zijn uit te sluiten.

-/0 = Concrete gegevens ontbreken nog, maar op basis van expert judgement zijn significant negatieve effecten als gevolg van individuele initiatieven uit te sluiten. Bij een worst-case waarbij alle initiatieven zullen worden verwezenlijkt en extra verstoring wordt veroorzaakt (verhoogde verkeersintensiteit, recreatiedruk etc.), kunnen naar alle waarschijnlijkheid significant negatieve effecten uitgesloten worden, mits mitigerende maatregelen worden getroffen.

- = Concrete gegevens ontbreken nog. Significante effecten zijn in dit stadium niet uit te sluiten. Een nadere analyse is nodig wanneer plannen meer concreet zijn.

-- = Er worden significant negatieve effecten verwacht en een Passende Beoordeling is op voorhand noodzakelijk.

De algemene conclusie is dat er geen activiteiten zijn die op voorhand leiden tot een Passende Beoordeling (- -). Daarnaast hebben de meeste activiteiten mogelijke negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied (0/-). Op basis van expert judgement kunnen voor individuele activiteiten significante negatieve effecten worden uitgesloten. Dit is naar alle waarschijnlijk ook het geval voor een worst-case.

Wel geldt in algemene zin, dat wanneer de ingrepen beperkt zijn, er nauwelijks effecten zijn te verwachten. Daarnaast hangt het af van de locatie. Activiteiten in of in de nabijheid van het Natura 2000-gebied en in de Polder Kropswolde, de Polder Wolfsbargen en Nieuwe Compagnie (het gebied buiten het Natura 2000-gebied waar de meeste Kolganzen foerageren) kunnen zorgen voor de belangrijkste negatieve effecten. Bij activiteiten die daarbuiten plaatsvinden is het effect naar verwachting minder.

Significante effecten als gevolg van ontwikkelingsmogelijkheden in het Natura 2000-gebied en voor recreatieve doeleinden kunnen in dit stadium en op basis van deze gegevens niet uitgesloten worden. Daarom zijn ze als '-' beoordeeld. Uit de nadere effectenanalyse zal moeten blijken dat significant negatieve effecten uit te sluiten zijn, of dat er een Passende Beoordeling opgesteld moet worden.

9

LITERATUURLIJST

- ARCELOR RPS, 2005, Piling Handbook, 8th edition, Arcelor Group.
- Altenburg & Wymenga, 2009. Natura 2000-beheerplan Zuidlaardermeergebied. Werkdocument V2 voor bespreking 7 mei 2009. A&W rapport [1228].
- Brouwer Tako, Crombaghs Ben, Dijkstra Ate, Scheper Albert Jan & Schollema Peter Paul, 2008, De vissenatlas Groningen Drenthe, Profiel te Bedum.
- Bureau Waardenburg BV., 2005. Effecten van de voorgenomen baanverlenging en uitbreiding van het gebruik van vliegveld Eelde in relatie tot de vigerende natuurwetgeving. R. Lensink & R. van Eekelen. rapport nr. 04-055.
- Gemeente Hoogezand, 2006, voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied 2006.'
- Henkens, R.J.H.G., S. de Vries, R. Jochem, R. Pouwels & M.J.S.M. Reijnen, 2005. Effect van recreatie op broedvogels op landelijk niveau; Ontwikkeling van het recreatiemodel FORVISITS 2.0 en koppeling met LARCH 4.1. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt-rapport 4.
- Royal Haskoning, 2007a, Milieueffectrapport herinrichting drinkwaterwinning Onnen, ref. 9S0440/R06/CDG/Gron.
- Royal Haskoning, 2007b, Verstorings- en verslechteringstoets renovatie winsysteem Onnerpolder, ref. 9S4617/R10/COCO/Gron.
- Royal Haskoning 2009, Passende Beoordeling, Plan-MER Structuurvisie Hoogezand-Sappemeer, ref. 9T4020/R07/SDJ/Gron.
- Nienhuis, J, 2005, Kolganzen in het Zuidlaardermeergebied; Vogelrichtlijngebied wordt steeds minder belangrijk, De Grauwe Gors 2/3 42-46.

Bijlage 1

Instandhoudingsdoelstellingen Zuidlaardermeergebied

Bron: Ministerie LNV, ontwerpbesluit eerste tranche, N2K020

A021 Roerdomp (*Botaurus stellaris ssp. stellaris*)

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting: De Roerdomp is van oudsher broedvogel met enkele paren tot een maximum van 5. Het aantal paren fluctueert sterk met na strenge winters slechts 1 paar. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting: Het Porseleinhoen is een onregelmatige broedvogel in sterk fluctuerende aantallen; in vele jaren 0-2 paar met in het goede jaar 1997 15 paren. Het Zuidlaardermeergebied levert in goede jaren de grootste bijdrage in deze regio. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A295 Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren.

Toelichting: Het Zuidlaardermeergebied herbergt de grootste sleutelpopulatie van de Rietzangers van het Drents-Groningse grensgebied. In de periode 1993-1997 werden jaarlijks ca. 200 paren geteld. Ook voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren op 200 geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding van het onderdeel populatie, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels

A037 Kleine zwaan (*Cygnus columbianus ssp. bewickii*)

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de Kleine zwaan o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop laat een fluctuerend patroon zien. Vanwege de vermoedelijk natuurlijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is er geen herstelopgave van toepassing.

A041 Kolgans (*Anser albifrons ssp. albifrons*)

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 630 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 10.100 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleats.

Toelichting: Aantallen Kolganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. Er was sprake van sterk verhoogde aantallen rond 2000, daarna weer wat lager. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A050 Smient (*Anas penelope*)

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de Smient o.a. een functie als slaappleats en als foerageergebied. De data zijn nog niet geschikt voor een trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Complementaire doelen

H1145 Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: Omdat de Grote modderkruiper landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert en het gebied van belang is voor de geografische spreiding, is de soort in dit Vogelrichtlijngebied als doel opgenomen. Maatregelen die in het gebied genomen worden voor moerasvogels kunnen ook ten goede komen aan de Grote modderkruiper.

Bijlage 2

Beschrijving van de soorten van de Vogelrichtlijn

Kleine zwaan (*Cygnus columbianus ssp. bewickii*)

De Kleine zwaan heeft zich ontwikkeld van een gespecialiseerde soort, die in de jaren vijftig vooral foerageerde op Fonteinkruid langs de randen van het IJmeer, tot een cultuurvolger met een brede dieetkeus. Tegenwoordig schakelt de Kleine zwaan als de fonteinkruidknolletjes uitgeput raken over op het foerageren op akkers (wintergraan, suikerbiet of aardappelen) in het noordoosten van het land, zoals onder meer het Zuidlaardermeergebied. Daarnaast vormt grasland een belangrijke voedselbron, zoals bijvoorbeeld in de polders langs de Randmeren en in Noordwest-Overijssel. In de loop van de winter worden graslandgebieden steeds belangrijker, omdat de oogstresten in de meeste akkerbouwgebieden worden ondergeploegd. De slaappleatsen van de Kleine zwaan bestaan uit open zoete of zoute wateren of zand- en modderbanken die op enkele tientallen kilometers van het foerageergebied kunnen liggen.

Kleine zwaan	Voor Natura 2000-gebied relevant als niet-broedvogel
Voedselbron	Fonteinkruidknolletjes, oogstresten (wintergraan, suikerbiet, aardappelen), gras
Foerageren	Water, graslanden, velden
Rusten	Open zoete of zoute wateren of zand- en modderbanken
Zwaartepunt verspreiding/piek	Januari-maart
Overlap met vaarseizoen	Geen
Verstoringsafstand	59-224 m
Functie Natura 2000-gebied	Foerageren
Landelijke staat van instandhouding	Matig ongunstig
Toekomstperspectief	Matig ongunstig
Gevoeligheid voor verstoring	Geluid: niet gevoelig Licht: gevoelig Optische verstoring: gevoelig

Kolgans(*Anser albifrons ssp. albifrons*)

De Kolgans is een wintergast, die pas in november in Nederland arriveert en dan voornamelijk in Zuidwest Friesland verblijft. Maximum aantallen worden in januari waargenomen. Ook dan ligt het zwaartepunt in Friesland, en daarnaast vormen onder andere Noordwest-Overijssel en de IJssel belangrijke pleisterplaatsen. Het overgrote deel foerageert op grasland en daarnaast op akkerland (wintergraan, bieten, aardappelen, koolzaad en stoppelvelden). In de loop van de winter worden graslandgebieden steeds belangrijker, omdat de oogstresten in de meeste akkerbouwgebieden worden onder geploegd. Als slaapplek worden zowel de foerageergebieden of allerlei wateren (zoet of zout) en zand- en modderbanken gebruikt, die op enkele tientallen kilometers van de foerageergebieden kunnen liggen.

Kolgans	Trekvogel, voor Natura 2000-gebied relevant als niet-broedvogel
Voedselbron	Gras en oogstresten
Foerageren	Grasland en op akkerland
Rusten	Foerageergebieden, wateren, zand en modderbanken
Zwaartepunt verspreiding/peik	November-februari
Overlap met vaarseizoen	Geen
Verstoringsafstand	> 1000 m
Functie Natura 2000-gebied	Foerageren, slapen
Landelijke staat van instandhouding, Toekomstperspectief	Gunstig Gunstig
Gevoeligheid voor verstoring	Geluid: niet gevoelig Licht: gevoelig Optische verstoring: gevoelig

Smient (*Anas penelope*)

De Smient verblijft vooral van oktober tot maart in ons land; met name in zachte winters zijn er grote aantallen aanwezig. Verreweg de meeste houden zich op in de kuststrook en in de natte veenweidegebieden van Noord-Holland en Friesland, maar ook elders. In de loop van de winter neemt het belang van binnendijkse terreinen en het rivierengebied toe. Vooral in strenge winters verblijft een groot deel in het Deltagebied. Overdag wordt gebruik gemaakt van open water om te rusten. De rustplaatsen liggen tot op enkele kilometers afstand van de voedselgebieden.

Smient	Trekvogel, voor Natura 2000-gebied relevant als niet-broedvogel
Voedselbron	Waterplanten, grassen, algen
Foerageren	's nachts op natte graslanden, moerassen
Rusten	Overdag op open water en ondergelopen grasland
Zwaartepunt verspreiding/peik	November-maart
Overlap met vaarseizoen	Geen
Verstoringsafstand	> 100 m
Functie Natura 2000-gebied	Foerageren, slapen
Landelijke staat van instandhouding, Toekomstperspectief	Gunstig Gunstig
Gevoeligheid voor verstoring	Geluid: niet gevoelig Licht: gevoelig Optische verstoring: gevoelig

Roerdomp (*Botaurus stellaris ssp. stellaris*)

De Roerdomp prefereert stilstaand, ondiep water met een dichte, uitgestrekte vegetatie van liefst overjarig riet, waarvan voldoende waterriet, hoewel de soort soms ook in smalle rietkragen tot broeden komt. Wateren die geheel zijn omsloten door bos en moerasbossen worden echter gemeden. Voedselgebieden bevinden zich in de nabijheid van het nest in rustige plassen en sloten met voldoende randbegroeiing. Broedende Roerdompen worden vrijwel in alle regio's aangetroffen, maar de grootste aantallen broeden in het laagveengebied Gelderse Poort.

Roerdomp	Standvogel, voor Natura 2000-gebied relevant als broedvogel
Voedselbron	vis, kikkers, salamanders en (water)insecten
Foerageren	in de nabijheid van het nest in rustige plassen en sloten met voldoende randbegroeiing
Broeden	Dichte, uitgestrekte vegetatie van liefst overjarig riet, waarvan voldoende waterriet, soms ook in smalle rietkragen
Broedperiode	Half maart t/m half juli
Overlap met vaarseizoen	April t/m juli
Verstoringsafstand	Onbekend, geen aanwijzingen voor een negatief effect, tenzij moerasvegetaties worden betreden of aangetast
Landelijke staat van instandhouding, Toekomstperspectief	Zeer ongunstig Zeer ongunstig
Gevoeligheid voor verstoring	Geluid: gevoelig Licht: gevoelig Optische verstoring: zeer gevoelig

Porseleinhoen (*Porzana porzana*)

Het Porseleinhoen prefereert natte en moerassige terreinen, zoals hoogvenen, natte graslanden, zoetwatermoerassen, geïnundeerde uiterwaarden en verlandingszones van kleiputten met langdurige plas-dras staande gras-, russen- of zeggenvegetaties in liefst open landschap met ondiep, voedselrijk water. De soort broedt ook wel in rietmoerassen en dichtbegroeide oevers van grachten en sloten. Het broedvoorkomen in Nederland beperkt zich grotendeels tot de laag- en hoogveenmoerassen, het rivierengebied en het IJsselmeergebied.

Porseleinhoen	Trekvogel, voor Natura 2000-gebied relevant als broedvogel
Voedselbron	insecten en slakken, kikkertjes, zaden en vruchten
Foerageren	Dichte, natte vegetaties
Broeden	Rietlanden, moerassen
Broedperiode	Mei t/m juli
Overlap met vaarseizoen	Geheel
Verstoringsafstand	Onbekend, meest versturende effect van kanoërs en wandelaars in moerassige gebieden
Landelijke staat van instandhouding Toekomstperspectief	Zeer ongunstig Matig ongunstig
Gevoeligheid voor verstoring	Geluid: niet gevoelig Licht: gevoelig Optische verstoring: niet gevoelig

Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Het broedbiotoop van de Rietzanger bestaat uit moerasgebieden met verruigd riet en struikopslag en daarnaast uit grienden, broekbossen en oevers van rivieren, meren, kanalen en sloten. De soort broedt tegenwoordig vooral in de laagveenmoerassen. De soort heeft een voorkeur voor de relatief droge delen. Het nest wordt gebouwd dicht boven de bodem in overjarig riet, gras, hoge kruiden of struikgewas of op drijftillen.

Rietzanger	Trekvogel, voor Natura 2000-gebied relevant als broedvogel
Voedselbron	insecten: muggen, eendagsvliegen enzovoort
Foerageren	Dichte vegetatie bestaande uit jong en overjarig riet, zeggen, bitterzoet en andere moerasplanten
Broeden	Oevers met riet, zegges, gras, hoge kruiden of struikgewas
Broedperiode	Mei t/m half augustus
Overlap met vaarseizoen	Geheel
Verstoringsafstand	Onbekend, mogelijk lagere dichtheden langs trajecten met veel waterrecreatie
Landelijke staat van instandhouding,	Matig ongunstig
Toekomstperspectief	Gunstig
Gevoeligheid voor verstoring	Geluid: gevoelig Licht: gevoelig Optische verstoring: niet gevoelig